

המזמרה

UNIV. MAGELL. GRAGOVENSIS.

ערבון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה על המצפה

באוסטריא אונגרי:

לשנה 7.— בתרים
רבעי שנה 3.50
רבעי 1.75

באישנו:

לשנה 8.— בתרים

ביתר הארצות:

לשנה 9 בתרים — 9.50 פראנק.

”רמת המצפה”

נכנסת עתה בגליון עצמו, הגדול עתה משהיה וסכיל הפרס ספרותי יותר מאשר עד הנה. אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גדל השמחה.

ברכת מז"ט 60 הלר. הודעת אירופין כתר. זו או זו בראש הגליון שני בתרים.

המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כ"א גם שם מקום בית הדאר הקודם.

קאנטא שלפאסזשעק נומר 76.918

האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה

„HAMICPE“ Kraków,

(בחוץ לארץ להוסיף: Oesterreich)

בע"פ: רחוב סעבאסטיאנא 32

Kraków, 6 Stycznia 1911.

גליון א.

קראקא, ו' טבת פ' וינש התרע"א.

כאשמני קברו, וכנפיו משיקות כבר כזכובי מות ממעל לראשנו. השנאה לישראל מתלכה ומשתלחבת יותר ויותר, ורק אל אלקים הוא יודע מה ילד יום. לכן צריכים אנו לחזוק מצד תורתנו ודוקא עתה מתגברה פריקת עול המצות. ובין זניחת המצוות המעשיות ובין המטיעה בקרב זרים אין רק פסיעות מעטות. דרך הדור הצעיר מכשר לפי זה לא הפרחה ותחיה, אלא אדרבה חרבן, עתיד שחור מעורר זועה, אם אך נשקף על תחית ישראל לא מנקדת השקפתם המוטעת והמטושטשת של חוגים לאומיים ידועים.

בכל תפוצות הגולה הולך הקרקע ונשמט מתחת היהדות. התנוונות ואפסיות הכחות מבכצות בכל הללו של עולמנו, ורק מעיני טוכי סגורים הן יכולות להיות סמויות ונעלמות. התחיה, שאנו רואים או מאמינים לראות בזמן הזה בשדרות צעירינו, תקות עמנו בעתיד, ואשר אנו קושרים תדיר כתרם לראשה ומתריעים עליה בקולי קולות, לא תוכל לשמחנו כל-עקר. אם היהדות וחכוב תרבותה מתדלדלים והולכים אין תועלת בכל התחיה, למרות הזוהר והיופי שבה, והרי היא כמעט רק התפתחות של רגש ההתבוללות בצורה חדשה, צורה לאומית. ברדי למצא את היין יאמית רבר היור מתנשאים קולות שונים מחוגים לאומיים חפשים ידועים נגד תוצאותיה הכלת רצויות של תחיה זו. הכרת ה"אני" היהודי, חכוב רכושנו הרוחני והשקידה על למודו והבנתו, הדברים האלה היו צריכים לתפוש מקום בראש עקרי התחיה של העם, המתעורר להשתחרר מסכלות הגלות, ולהתנשא שנית על במת העמים. אבל העקרים הללו חסרים כמעט לגמרי. הקריאה הגאותנית

המצוות המעשיות או הנמיה והשאפה אליה, הנפרצות ותופשות להן ממוס יותר ויותר במהנה צעירינו. אינן אלא התבטאות טבעית של יחס השלילה אל היהדות התוסס ומדגדג במרכ לבס, והחפצים בתחית ישראל באמת ובתמים צריכים ומוכרחים להתחשב היטב עם ההיוון המסוכן הזה.

אין להתנחם בשוא, כמו שעשו רבים. באמרם כי רק המצוות המעשיות בטלות בבני הדור החדש, אבל התורה עצמה, המאור שבה, מתקימה ועליה תתקים היהדות. כי תזורה לבדה, ככל דבר רוחני, שאין לו אחיזה בעולם הנשמי, עלולה להשתכח ברבות הימים, ורק מנהגיה החיצונים מפחים בקרבה תדיר כח נעורים והתחדשות ומבטחים את קיומה ועמה גם קיום העם. אם ישתחרר עמנו ממנהגי הדת עכולה גם הדת עצמה לעלות, בעתיד קרוב או רחוק, בחכתו של פורה, ודתנו מוכשרת לכך עוד יותר מדת אחרת, בהיותנו מושפעים תדיר מרוח הרבים התקפים המנאצים אותנו, ובכי משען הדת מוטל קיומנו בעתיד בספק גדול. בתוך בלהות הגלות ומצוקותיה, כתוך גזל-משפט ועוות-הדין ודמ ואש ותמרות עשן, לא תעצור הלאומות לבדה כח לאצרנו אל דגלנו לכל נשליכנו אחרי גונו. בתנאים קשים כאלה רק כחה הדת לעודר את רוחנו ולהובילנו קומטיות. לולי היא, שהפיחה רוח אמין בלב אבותינו הנענים בימי הביניים, לא היו האמללים האלה יכולים לעמוד במצומותיהם, שעברו כל גבול ואולי גם זכר לא היה היום עוד לשם ישראל בארצות החיים. והרי עלינו כדעת, כי גם ימינו אלה אינם עוד תור הזהב לעמנו. להפק, רוח ימי הביניים הגיה שוב

תקון טעות. בגליון הקודם במאמר הראשי ובמאמר "הנבד" ברמת המצפה נשמט בטעות שם מחברם, בשניהם צריך להיות התוס מתתיהו מייזיש. הריני מברך את ידידי המכובד מאד הרב החכם מ"ה שמואל אלכסנדרוב בכובדיוסק ליום מלאות כ"ה שנים לעבודתו הספרותית באריכות ימים וב"ויהי נעם" וכ"ו. ש. מ. לזר.

במי האשם?

בין המכות השונות, שמנו חכמים לירידת היהדות בתקופה החדשה, תקופת התחיה הלאומית, איננו מוצאים אף סבה אחת, שנוכל להראות עליה באצבע ולהגיד, כי היא הסבה העיקרית והיסודית, שממנה לחזין הירידה תוצאות. הרינו רואים, כי גם במקומות, שלא היה לסבות הללו כל שלטון והשפעה, נלקתה היהדות, והפרץ מרובה בה מאד, עובדה היא, שלא נוכל לזכרשיה, אם לא נאכה לעשות ישקר בנפשנו, כי בכל תפוצות ישראל מכבצין ומורגש בשנים האחרונות בקרב הדור הצעיר יחס של קריית-רוחונס של אי-סבלנות אל היהדות ומסורתה. הן מתבנות והולכות, למרות התעמולה העצומה והרעשנית של עתוננו ודברנינו הלאומיים, המטיפים השכם והסף לחבת הקדש, לחוקרת היהדות וקניניה, ולמרות הפרזות הנאות והמרהיבות מעין "אנחנו דוגלים בדתנו!" "אנחנו מתימרים ביהדות!" המצלצלות בכל-כך יופי וזן על שפתי הלאומיים הצעירים. ההשתחררות מן

והנה כשנפשו קצה משיבתו או עמידתו על הכימה וכריוח הזה עמדו עוד שלחנות אחדים פשוטים ורחבים גם כן בשביל הלומדים, את שני השלחנות הראשונים מעבר מזוה ומזה מלאו הבחורים תלמידי המחלקה הראשונה. אחריהם שני שלחנות מזה ומזה מלאו תלמידי המחלקה השנייה, עד המחלקה החמישית, שמלאה את המזרח. אסור היה לתלמיד לשנות מקומו. ולפי מקום ישיבתו הכירו בתלמיד לאיזו מחלקה הוא שייך. כל מחלקה למדה מסכת אחת, שקבע לה רבה. מלבד החמישית, שתלמידה היו חפשים משעורי "רכ" וכך בחור למד מה שחפץ.

בשעה האחת עשרה בבקר נכנס הרב ר' פסח איסר לאנלם הישיבה. אז קמים כל תלמידי המחלקה הראשונה, לוקחים את נמרותיהם ויוצאים. הם נכנסים לחדר מיוחד, אשר שם שומעים את השעור" עד השעה הראשונה בצהרים. אחר כך שבים שוב אל הישיבה, ושם חוזרים ולומדים הלאה בעצמם עד למחר בשעה האחת עשרה בבקר.

בשעה השנייה נכנס שוב ר' פסח איסר יחד עם הרב של המחלקה השלישית, ואז יוצאים את האולם תלמידי שתי המחלקות. השניה הולכת לשמוע שעורו של ר' פסח איסר והשלישית לחדר מיוחד עם רבה היא, עד השעה הרביעית.

המחלקה הרביעית היתה פטורה משעור, רק שתי פעמים בשבוע שמעה "ענין" מפי רבי מיוחד לה ובכל חרש נכחנו בשלשים דפי הגמרא, שהיתה החוכה

— הזה האיש יהיה רבי? — השבתי אחרי התקבלי אל המחלקה השניה, ובנדאי השבו כן כל הבחורים, שזכו להתקבל בישיבה אחרי צאתם לחפשי מכור הבחינה בענותם על כל השאלות של הבחון.

אבל הרשם המזר הזה חלף מהר בהוסיפו להסתכל בו ממחרת כבואנו בבקר להתפלל בישיבה. אז היה לבוש מצנפת של סמט על ראשו ובכנשה של אמלם ישנה מאוכנמה באכנמ, ולפני עינינו עמד איש אחר: גבה קומה, בעל כתפים ישרות ורחבות וזקן כסף רחב ועב מתחת לפניו המלאים ומצה רחב וחלק, אשר מתחתיו בלמו שתי עפעפים כשני כדורים הלקים ועגולים. מכטיו הוריד תמיד למטה, כאלו הפץ להתכונן על גחוכו הטוב, שרחף תמיד על שפתיו, ובהרימו אותם פעם לחלל הישיבה נראו העינים של תלמיד חכם מלאות תורה וחכמה ומפיקות כבוד והדר. הוא התפלל בעמדו ישר בקומה זקופה, כאיש צבא העומד לפני פקידו.

אז נשארנו לנו עוד ימים אחדים ללמוד בעצמנו כאולם הגדול של הישיבה, וה"שעור" מרם התחיל, וכן היה סדר הלמוד: כמאה וחמשים בחורים למדו באולם הכללי של הישיבה, שם עמדו עשרה שלחנות מחוברים עם הספסלים, כמו בבתי-ספר, אבל ארוכים למדי, מעבר מזה ועשרה שלחנות מעבר מזה. באמצע עמדה כיבה לקריאת התורה בעת התפלה ולהשנחת המשיגה כל היום על הלומדים. ריוח גדול ורחב ידים היה בין שתי שורות השלחנות, מקום בעד המשיגה, למיל הנה

פיליטון

מזכרונות הישיבה.

ר' פסח איסר.

אלו ראיתו כרחוב במרם הכרתיו, כי אז השבתי ליהודי פשוט מן השוק בעל הנות קטנה או סרסור או עני הגון, מאתם העניים, ששום אדם לא יעז להשיב פניהם ריקס ולדחותם במשהו או בתיווך "אין מה ליתן". לא עלתה כלל על דעתי לחשוב, שהוא הוא רבי בהישיבה בלומא, המשפיע מתורתו על שתי המחלקות הראשונות, שתלמידיהן הם רוב מנין ורוב בנין של הישיבה, אותה הישיבה, שהעמידה רבנים רבים ושאליה שאפתי ממרהקים — מליטא.

הוא נשא על ראשו כובע פשוט, כאלה שנושאים היהודים בליטא, ואע"פ שישן היה הכובע וצבעו השחור סר, בכל זאת עמד עוד טעמו בו ולא נקמט ולא נרכב אפילו במשהו. כמו כן היה גם צבע בגדו העליון הארוך, אשר מעולם ננפותיו לא נרכסו בכפתורים. שרולים ארוכות ורחבות היו בו ומדי לכתו תחב יד אחת כפי שרולח של השנית מלפניו, ושני פיות השרולים התדבקו יחד, וכזה אחזו את הכנפות, שלא תתפורנה לכל רוח.

על המצפה

צרי יהודה.

כל לב יהודי יתר ממקומו בשמעו את השמנה הנוראה, שהתפשטה על היהודים בטורקיא החדשה וכיחוד בארץ-ישראל. קול צרי יהודה מימי זרובבל ונחמיה נשמע עתה בכל ערי איי ובעיר המלכה הטורקית. בקראנו את המלשינות, המתפרסמת עתה על היהודים בעתוני הערבים באי וגם בקצת עתוני היהודים הספרדים נדמה, כי קמו צרי יהודה שבימי זרובבל לתחייה: מתרדת מבאל רחום בעל טעם ושמישי ספרא דיניא ואפרסתכיא, פרפליא, אפרסיא, ארבו, כבליא, שושנכיא, היא, עלמא ושאר אמיא, סנבלט החרוני, טוביה העמוני ונשם הערבי, שקשרו אז קשר עלינו להכרית לשארית יהודה שם זכר בארץ אבותינו. ואנחה קשה מתפרצת מחזנו: מי יקום לנו עם כל המרעים האלה! מי יחליש את הרשם המשחית, שדכריהם עושים בחוג הממשלה הטורקית והפרלמנט כמושטא ובתוך הערבים יושבי פלשתינה! כי הצורים נלחמים בישוב היהודי החדש בכל נכלי אויבים, הנלחמים מלחמת הקיום, בכל תחבולות צוררים נואשים, שאינם מואסים בשום אמצעי. דומה שכל רוח התחיה העתומנית נצטמצמה כאנשים האלה והיתה למרץ אדיר, המתאמץ להצמיח לנו ולבער אחיינו בארצנו ולמחות כל פרי עמל שלשים שנה, שהרנין את לבבנו עד כה, בכתבי שטנה, במגלות עפות, בברווים אל גדולי העם הטורקי, בכמה עתונים ערבים מיוחדים, שנוסדו לתכלית זאת, בדרשות, בהסתות מפה אל פה, וכיסוד חברות ערביות בארץ-ישראל יגעו קמינו הערבים הנצרים האלה ובעלי בריתם היהודים, להכאיש ריח העם היהודי ומעשיהם בארץ-ישראל. ובמחתה אחת הם מערבים את הציונים והאליאנס, את הפועלים הצעירים והיקיא, את המושבות ובתי-הספר, את הבנקים והשנווררים, את בצלאל והחלוקה, את יעודי הנביאים והעתונים העבריים, את הקונגרסים בבול והישיבות והכוללים בצפת ובירושלם — הכל קשר אחד לפי דכריהם, לכבוש את פלשתינה מיד הטורקים ולהוריש את דערכים מתוכה ולכונן שם ממלכה יהודית. ובקול יללה ונהי המלא ערמה וחמת פתן, המיוחד לאנשי המזרח ובמשטמה עזה לעם היהודי המיוחד לכני "הברית החדשה", הם הולכים והושבים בכתבי השמנה את כל "הגדולות", שעשינו כבר באיי, ישכר לכדנו את רוב הארץ, נשלנו את רוב האברים מעל אדמתם, ככישנו את רוב הערים, הונינו את הממשלה והעם והסכנה עצומה לכל מלכות העתומנים אם תשב בחבוק-ידים ולא תנעול דלתיה בעדנו. ודברי השמנה

חדש בחדש עשורת כתרים על ספרים ועתונים לועזיים שונים, יחשבו למותרות יתרה לקנות גם ספר עברי או עתון עברי. הטעמים האחרים שנתנו להופעה מעציבה זו אינם אלא גרמים קמנים, אם אין לדהותם לגמרי. חבוב שפת עבר וספרותה והרצון להקריב קרבנות בשבילן, תלויים בראש וראשון בחבוב היהדות ומסורתה. המבנה את היהדות מבנה גם את השפה או מתיחס אליה למצער בשיוון-נפש. אם ישנם פושעים ביהדות, המסורים בכל זאת בכל לב ונפש לשפתנו, אינם אלא יוצאים מן הכלל, חזיון בודד, שאין להביא ראיה ממנו. ובכן רק נושאי דגל התחיה אשמים ביהודי-בחזיון ירדת היהדות ושפלות ערכה. דברים, שלא נתנו להמסר אלא לצנועים הם מוסרים להקהל הגדול, הכולע בתאוה את כל מה שנותנים לפניו, והיהדות הולכת ואובדת את ערכה בעיניו, הולכת ומתנונת, ועמה מתנונת ונחלשת כל האומה. הגלות משחיתה בנו כל חלקה טובה, ובאים הם ונעשים שותפים לה בעבודת-ההשחחה בשעה שהם צריכים להזק את היהדות ומסורתה ולהעלות את ערכן, הם עושים את ההפך, ובאים בחטוניהם כפסקותיהם בצורת בקרת ומשמדים את יתר הפלטה ומרפים את ידי העם, ומביאים אותו לידי יאוש בקושי השעבוד. האמת הזאת מוכרחת סוף סוף להאמר. הכחית האמת בדבר הזה, שקימונו תלוי בו, היא בנידה בעם, עון קשה, שכל ענש חמור מעט הוא כשביל. את אותה האמת עלינו להכריז השכם והכרו, עד שתמצא הברתה סוף סוף מסלות כלב נושאי המלה שלנו, ויהדלו עינינו לעתיד מלסתור בידם האחת את אשר הם בונים בידם השנית. לפני עינינו צריכה לרחף תמיד העובדה הקימת, כי אנו סוורים בין עמים חזקים ממנו בעלי דת אחרת ותרבות אחרת, האורבים תמיד לנפשותינו. ואם נתנו ותרבותנו אנו תאכרנה את ערכן המיוחד בעינינו, אם תחדלנה לשאת עוד את חותם המקוריות והאלהיות עליהן, לא נוכל עוד לסבול בשבילן ולמסור את נפשנו עליהן, ונשליך את עצמנו בחפץ לב אל תוך הזרועות הפתוחות לקראתנו זה כאלפים שנה לקבלנו. הלאומות לבדה מספקת רק לעם יושב על אדמתו, אבל לא לעם מסור ומפודה, קרוע ושמוע, שנוא וכוז, ומרמס לכל רגל זדון כמיט הוצות כעבנו. רבותינו שבגולה! אם באמת ובתמים תחית ישראל היא משאת-נפשכם — ואנחנו איננו משילים כלל ספק בזה — כי עתה שנו את תכנית עבודת התחיה שלכם, כי לא זה הדרך!

סמבור—הישיבה. אהרן ריכטר.

והשטחית, עברים אנחנו! בה בשעה שהלב אולי מקנא בעמים האחרים וקריאת איזה ספור עברי או זרנגי אינן עוד ההכרה העצמית העברית, העוצרת בקרבה את כח החיים של האומה העברית, אשר בהנתק הקשר בינה ובינה ותחדל מלינוק מלשדה הכפרה, ינתק גם פתיל הייה, ותפול שדוד בשדה המערכה. זה שאנו קוראים לו תחיה אינו תחיה לאומית אמיתית של הוקרת קניני העם ותרבותו, אלא התפתחות רגש של מאוס ותעוב להם, התפתחות של חפץ להשתחרר ממסורות האבות ומקדשי היהדות של האומה. ומי האשם בזה? אם לא נירא להשמיע את האמת על דל שפתנו אף אם מרה היא, נכרה להודות כי בעיקר אשמים בזה נושאי דגל התחיה עצמם: המה אחרים בעד חזיון ירדת היהדות התדירית ותוצאותיה!

בשוק הספרות שולט לא חפשי, אלא קלות דעת גמורה, קלות-דעת של ילד ושוטה, שאינם מכירים את האחריות, כל יחיד וכל חברה יכולים לכתוב ולהרפס את כל הרחורי לבם ומעלות רוחם, ואיננו רשאים למחות בידם. ככל חברה, ספלה או צבורו לאומי נחשב למושב ראשון, ישפריס הסותרים למטרותיו הקבועות של אותו הצבור או מערערים את יסודו, אין לתת להם מהלכים בין חברה ועאבו"כ שעון והטא הוא, אם חברה יכתבו ויפצו בעצמם ספרי הריסה כאלה, המקצצים את כנפי רוח המפלגה והעלולים לההריבה כליל, וחזיון מזרז כזה, שאין דוגמתו בקרב שום עם ומפלגה, אנו רואים לדאבוננו בכל גחוכו בקרבנו אנו. בין המטיפים לתחיה לאומית ולדוקרת קנינינו ישנם גם כאלה, הכותבים ומפיצים ספרים, העומדים בגוד גמור ומוחלט עם הספתם זו. הם כותבים גם דברים, הותרים תחת האומה, ההורסים את מוסדות היהדות והופכים את הקערה על פיה, בשעה שהם עומים קנאה לתרבות ישראל ומתאמצים לחככה בעיני העם, בה בשעה הם זורקים מרה בה ומפחיתים את ערכה, שהיה העם מיהם לה עד כה. אין צורך להרבות בראיות על העובדה המעציבה הזאת. כל השכיה אצל הספרות העברית יודע זאת היטב. הברות לאומיות להוצאת ספרים עבריים מוציאות גם ספרים השוללים את ערך היהדות ומלעיבים בקדשיה, והקורא הפשוט והתמים לומד בהם לנהוג קלות-ראש ביהדות, ודרכו לבנות כלבו גם את השפה העברית, אשר בפיו יכבדה. הלא זה הוא הטעם האמתי, שבאשר יגדלו פרחי המשכילים והמתמשכלים, תקע נפשם משפת עבר וספרותה, וישפדו על שפות ומספרויות אחרות ורק אחרות, והלאת עמים אחרים נעשית חביבה בעיניהם מכל מחסדיהם הם, ובשעה שהם מכובדים מדי

צעדיו אחת, שתיים, שלש, ארבע ומשויבים בכונה, למען לא יטעו במספרם חלילה. פתאום באמצע הדרך פסק מהתהלך וכאלו נזכר דבר מה עמד על מקומו, למען לא ישכח מה שעלה במחשבתו. אחיכי נגש בצעדים מתונים אל בסאו, כשהגחוק התמידי מרחף על שפתיו ועיניו מורדות עליו. ובאותה המתניות החליף כובע במצנפת ופתח את דגמרא שלו.

ה—מ—ביא גט מ—מדי—נת ה—ים— פתח בקול עב ממושך ונעים. כאלו היה נזר שלא להוציא מסיו שתי חברות בכת-אחת — מנוחה! — אם אחד מביא גט ממדינת הים, צריך לו—טר בפ—ני נכ—תב ובפ—ני נח—תם, מנוחה! או צריך המביא לאמר בפני נכתב וכפני נחתם, מנוחה!

איזה מין הנאה מיוחדת הרגשנו בקרבנו בשמענו כל מלה ומלה צרופה ברורה ומזוקקת, ממש כמו חרוז מרגליות אחת על השניה, קולו משתפך ומתמוג וכל החרו נמלא בנעימות ומתיקות. אבל מדוע הוא מכטא אחרי כל משפט ומשפט את המלה, מנוחה, הלא את המנוחה השוררת בחרו אפשר ממש למשש ביד? הלא שומעים אנחנו את קול השקט בעצמו, ומי זה יפריעהו? אין זאת כי כל הקושיות והתירוצים, הסברות והפולגותאות והחדושים, שצריך יהיה לבאר בהשעור, הנה, התעוררו במוחו כלם יחד והוא משתיקם וחוסם בעדם את הדרך, לכל יפצעו וישטפו מעד גדות מוחו ההונה, לכל יהרפו אותו מהדרך שסלל לו.

— ראה! ר' פסח איסר משוחח עם המשגיח! — העירני חברי, גם כן "חדשי". שיחתם זו לא ארכה יותר משני רגעים, אבל אנחנו הבטנו אז על "רבינו" בהשתוממות ובשמחה, כאלו גלינו המצאה החדשה — ראו! הוא יודע לדבר עם אדם.

שעת השעור הראשון באה, לקחנו כל אחד את הגמרא ובשמחה יצאנו מן האולם, ירדנו בשפוע הדרך הארוך מאחורי הישיבה, מקום שם היה מסדרון ובו שתי דלתות, הדלת מיטין הוליכה לחדר המחלקה זשלישית ומשמאל להשניה, נכנסנו דרך השמאל. השלחנות הארוכים, המחוברים אך הספסלים, עמדו בסדר ומראיהם כמו ח כפולה זו בתוך זו ובתוכם שתי שורות בחורים, את פתח הישיבה מלא ר' פסח איסר עם כסאו הארוך והרחב, שיכלו לשבת עליו שלושה אנשים, ועם שלחנו הקצר והגבוה, שדפו משופע, ואז היתה תכנית השלחנות כמו סתומה, שהחלל באמצע מוקף בארבע פאותיו בשלחנות.

רעש והמולה בחדר. הרבי מרם ירד וכל אחד הורף את השני, לחטוף לו מקום טוב סמוך להרבי, כי מי שזכה במקום כיום הראשון להתחלת השעור קנהו כבר בהזקה, ויושב עליו כל הזמן.

הרעש חדל בהופיע ר' פסח איסר, הכל פתאום כמו מת, אפילו נשימה אחת לא נשמעה, עיני כל מביטות אל הרבי, שהתהלך הנה ונהה בחדר תפוש ושקוע במחשבות, ונדמה שכל החורים סופרים את

על כל אחד ללמוד בעצמו במשך החדש. הישעורים מתחילים כפיין טראש חדש אייר ובחרף ממרחשון, ושני שבועות לפני הפסח והסכות עד אותם הימים, הלמוד על כל בחור רשות ולא חובה, כלומר: אין השגחת המשגיח חלה עליו ואינו צריך לתת דין וחשבון על כל שעות העדרו מהישיבה. כי אז רבים ועוובים את הישיבה לגמרי או רק לימי חג ועל סנת לחזור, בחולו של מועד מתחילים להופיע כבר פנים חדשות, והן הולכות ומתרכות מיום ליום עד ראש-חדש.

אנחנו קנינו לנו כבר את המסכת גטיף היעודה למחלקה השניה וישכנו ללמוד בחשק גדול ובשמחה, אע"פ שלא דרשו ממנו את זה, כאלו הפצנו להראות להמשגיח ולהרבנים, שלא טעו בדינם וקבלו תלמידים מתמידים כאלה, שהיו לברכה בקרב הישיבה.

רבינו פסח איסר היה בעינינו לחדה כמוסה, מדי הביטנו אחריו גדלה השתוקקותנו לדעת מהו אפיו של האיש הזה ותכונותו. דומם היה נכנס לאולם הישיבה, נשיידי רבוקות על חזהו ותחבובת בהשורלים, עיניי הכולטות היו מורדות על שפתיו, שגחוק תמידי רחף עליהן, כאלו נהנה הנאה אין קץ, הוא היה הולך ישר אל המזרח, למקומו הקבוע, בלי העיף עין אל הצד, כאלו לא היה כל איש בישיבה זולתו.

אנחנו החלפנו כבר דברים עם כל הרבנים ועם המשגיח, אבל מרי פסח איסר לא היתה לנו שעת קבועה לשמוע אפילו מלה אחת.

האלה אינם כדברי הציונים כעתוניהם. הקוראים השכם וקראו זה שלשים שנה וכל ישראל נד עליהם בראשו ופונה איש לעברו ולכצעו. דברי המלשינים האלה פעלו בשנה אחת כבר פעולתם. צרינו בקרב הערבים והמורקים וגם בקרב היהודים עצמם הורכים ומתורבים. גם אלה משרי המורקים הצעירים, שהאירו פניהם אלינו בתחלה, כמו ריזי טכסיק ב, נהפכו לנו לאויבים, לכל יחשבו הערבים יושבי א"י לעורריהם. בסרלמנט המורקי מדברים על-אדות חקי כניסת זרים כמו באמריקה קנין קרקע כבר נאסר. ר' חיים נחום, שבתחלה היה נראה כתומך בשאיפות הלאומיות, הפך ערף לנו וקהלות שלמות שולחות מכתבי תודה להבונר פריסקו. העוצר בעד-הסכנה הציונית, ומה נעשה בצדנו? בושח תכסה פנינו להודות: לא כלום. הציונים מתנפחים ומתיסרים בארגניהם כל הימים, כי הציונות מתפתחה יפה בעת שסכנה צפויה יתכל ילך לאכזר בפלשתניה. הכל בסכנה גדולה וגם חיי אכרי המושבות, כי הערבים הגפתים התירו את דמם. חובה עתה לגלות את האמת, חלילה לנו להטעות את עצמנו. ובכ"ז ישנם עתה ציונים, שאין להם מה לעשות רק להתקוטט זה עם זה על-אדות מנדטים וכבודים, כמו בכוכבינה ובווין וברוסיא או לכלות כחם בפלפול חרף על-אדות שאלות עיוניות, חיי ואבוי על השמחה ששמחו כל הציונים בחרות המורקית! "המצפה" היה האחד, שגלה מיד בשעת חדוה, כי ההפכה המורקית היא אסוננו, ככל שנוי כחיי עמים אחרים, הנהפך לנו בני הגולה תמיד לרועץ. אמנם גם בימי עבראל חמיד כתבו הנצירים שיטנה עלינו וגם עשו דבריהם פרי, אסור הכניסה ליהודי רוסיא ורומניא, הפתק האדומה והשבת פני הרצל ריקם כמה פעמים מחצר השולטן, זהו פרי עמלם. אבל בימים ההם פעלו רק בסתר, לא יכלו להרים ראשו לומר חרות ועתונים ולהשוד בממשלה ולהפיץ שקרים בין העם ולעורר דעת הקהל המורקי נגדנו. עתה עלינו להשתמש גם אנו בכל אשר תשיג ידנו לעמוד נגד הצרים ההם. העיקר הוא לנו עתה אחדות, ולא רק אחדות הציונים, כי-אם אחדות כל העם. הלא עובדה היא, כי עתה כמעט כל העם היהודי, בלי הבדל מפלגה, רוצה בישוב א"י בשלום תחת ממשלת העתומנים. עלינו להוציא בטורקיא עתון ערבי ועתון טורקי להסביר ליושבי הארץ, כי אין שום דבר רע צפון כמעשינו, אלא אדרבה טובה רבה לממלכה וליושביה. וכי הנצרים לא טובת הממלכה ירשו, אלא שנאה דתית להם עלינו, שאין למחמדים עסק בה.

מעשה העזרה של יק"א ליהודי גליציה.

בראותי, שהאנשים המטפלים במעשה העזרה

החדש הם גם עתה מכני העליה, מן הדקטורים וגדולי הפיננץ, שאינם מכירים את העם הדל יושב גליציה ועלולים הם גם עתה למעוזה בעקר הדבר, שהם דנים עליו ולהחטיא את המטרה, על כן נדרשתי ללא שאלוני ובגלותי להם, כי עקר הדלות המפורסמת של יהודי גליציה מצויה בסוחרים הקטנים ואין להעלים עין מהם, ערכתי תכנית עזרה לדלים האלה והצעתיה לפני הוועד לפני הנהלת יק"א ואמרתיה להציעה גם לפני קוראי המצפה בקצור נמרץ:

ועד העזרה מיסד שני מרכזים, אחד בלבוב ואחד בקראקא, בשם "מרכזי קנין סחורה והסתדרות לסוחרים קטנים". תקנותיהם תהיינה היסוד למעשי העזרה ליהודי גליציה וערוכות על כסם מסחרי גמור. תכליתן: הרמת מצב המסחר הבינוני והמצער בכל בל ל ה בדעת ובתוכו. בכלכלה כיצד? המרכזים הנ"ל יכינו אוצר סחורות, למכרן לאגודות ההסתדרות שבכל עיר בריוח קטן, שימלא רק את הוצאת ההנהלה ועסקא קטנה. והסוחרים מתחברים בכל מקום לאגודות, להביא סחורותיהם בלי אמצעי ממקורן הראשון או ממחסוני המרכזים. בזה תרכה מאד משכרתם, כי ירווחו גם משכרת המתוכים השונים, הגולעים עתה את רוב הרינה, הם יקנו סחורותם במחיר שהסוחרים הגדולים משלמים עתה. כל המסחר יתנהג בסדר אחד וכל סוחר ימכור כל דבר במחיר אחד ותכלה ההתחרות. בדעת כיצד? ממוני ההסתדרות מיסדים בכל מקום בת"ע קד ספרים ועתונים לעניני מסחר, מרציאים בכל עת על-אדות השאלות הכלכליות, העומדות על סדר היום ועל כל דבר הנעשה בעולם הפוליטי ובכתי המהוקקים, הנוגע למסחר, מיסדים קורסים ללמד את הסוחרים הנהלת ספרי מסחר ומרוץ מכתבים. בזה ידעו הסוחרים להגן על עצמם ולא יפגעם כל חוק קשה או מס חדש בשואת פתאם. בתרבות כיצד? כאשר יפטר הסוחר מלהניח את רוב משכרתם בידי הסוחרים הגדולים ולא יעמלו עוד בשביל אחרים, תתחוק ידיעת עצמם ורגש כבודם יתעורר. סדור המחיר ושווי תנאי כל הסוחרים בהכאת הסחורות והתרכות המשכרת ימנעו כל תרמית במסחר, ימעיטו את ההתחרות, המביאה יריד פשיטת הרגל, יחזקו את הבטחון מבית ומחוץ, יחזקו את הסוחר היהודי לאורה בריא, לחבר מועיל בתוך שדרות העם.

העזרה הזאת ע"י ההסתדרות תגן על הסוחרים הקטנים מפני התנגשות ההון הגדול עם ההון הקטן, המביאה תמיד ע"פ חוק טבעי לבליעת הקטן ע"י הגדול ולהעברת המסחר הקטן מתחת השמים. אבל גם הסוחרים הגדולים לא יפסידו כאשר תוציא ההסתדרות בלעם מפייהם. הם יתעלו בזה, כי בהיות הונם פנוי

לפעמים התיצב בשעורו על אופן הכעת קושיתם של בעלי התוספות, כמו "וקשה", "וקשה לר"י", "וקשה לר"ת", "תימא", או הכביר ר' ססח איסר בדבורו ועוד הפעם חזר וצרף את גוף הגמרא, למען הוציא את קושית הר"י או חר"ת על גמרא זו בולטת.

אבל יחוסו הפרטי של ר' ססח איסר לתלמידיו לא נשתנה אף במשהו, מעולם לא דבר עמהם מלבד על השאלות התלמודיות, שענה לשואליה או ששאל הוא, למען נסות את כח התלמיד בגמרא, ואחרי כן כזרים נחשבו בעיניו. אחרי ה"שעור" ידיו כבר תחובות בהשדולים, עיניו מורדות על נחוכו שעל שפתיה והולך לו את דרכו במתינות, באלו לא היתה ישיבה ולמודים ושעור בעולם.

במשך הזמן שמענו על אדותיו פרקים אחדים מקורות חייו. כי בכהרותו נלקח מבית-המדרש אל עבודת הצבא, שהיתה אז בלי נכול וכלי תכלית מראש. עשר שנים נפלו על גורלו לעבוד בהפלכים הרחוקים של ארץ רוסיה בעבודת חיל הפרשים, מזה נפתרה שאלתנו מדוע קומתו תמיד זקופה ונכו ישר. אמרו עליו גם כן, שמישיב הוא לדבר רוסית, כרוסי אמתי, שחזיון לא נפרץ הוא בין היהודים בני תורה והוכחי בית המדרש. אבל מדוע לא ספר מקורות חייו פעם לתלמידים? מדוע בכלל לא החליף אתנו מעולם כל שיחה פשוטה, שיחת חולין?

השאלות האלה נשארו בלי פתרונים בתוכנו עד היום הזה. נ. מיפלכ. — קראקא

יהיו מוכרחים לתפוש באמנות נקיה, פרוהוקטיבית לתפוש בהרשת-המעשה, שהיק"א רוצה להנהיג בארץ ויהיו גם הם לכרכה בארץ.

כל סוחר משתתף בהוצאות אנורת מקומו ובוזה הוא נעשה חבר לאגדת הסוחרים ולהסתדרות הכללית, יש לו זכות לבחור ולהבחר לוועד הארצי ולקחת סחורותיו ממרכז ההסתדרות במחיר קבוע לכל בשוה ובתנאי כל חבריו בלי יוצא. וחובתו גם למכור במחיר הקבוע לכל וענוש יענוש אם ישנה.

כל סוחר יוסיף על מחיר סחורתו טכום מצער בתור חשכון של חובה, להיות לו למשמרת בכוא מועד או בתור הבטחת אחריות באופנים שונים. יק"א בתור חברת אחריות כללית תכטיח את מחסוני הסחורות מפני גזקים ואת עסקי האחריות אפשר להרחיב באופנים שונים. חלק מן הריחו של עסקי האחריות יועד לטובת אלמנות ויתומים של סוחרים והסרן לתכלית זאת תלך הלך וגדל. א. ש. לייסמנר.

פיריטון קמו.

כלב שבכלבים.

העתונים בשרו בשורה בימים האלה, כי בטעור-היבוע סמוך להמבורג נמצא כלב מדבר ושמו "דן". כלב בעל לשון מדברת, זהו "עסק" לי אני עבדכם, ועלי לחקור ולשים אל לבי. אנו רגילים רק בכלבים מדברים ההולכים על שתיים, סכנונו כלבים רבים האלה, עדת מרעים; אבל מה נאמר ומה נדבר על כלב מדבר הולך על ארבע? ראו מה עלתה לנו. אף לכלב נותנים עתה לשון לדבר ואת לשוננו אנו שללה, אין לנו לשון, כן נזרה חכמת המהוקקים והשליטים באוסטריא ממלכת הלשונות הרבות, ובאשכנז בעלת הלשון האחת, באשכנז המכונה "ניעמצי" (אלמים) אצל הפולנים, גם לכלבים יש לשון, התכינו? לכלבים, שנאמר בהם "כלבים אלמים" (ישעיה נ"ו), יש לשון ולנו עם-הספר, לנו שכל עמי התרבות בכל חלקי התבל קבלו ממנו את מלאכת הכתב האלפא-ביתי, לנו שספרינו הקדמונים תרגמו לכל לשונות הגוים, אין לשון, עלי לעמוד על הדבר ויהי מה! לא התעצלת, נשאתי את רגלי על שכמי ורצתי אל משהיב, לנסוע אל מקום הכלב הנפלא ההוא, לקחת עמו דברים, לדעת כמה זכה הוא כלשון מדברת ואנחנו, שלפי דברי חוקרינו הננו במדרגה גבוהה מן המדברים, לא זכינו לה. אבל בלי תשורה מוכן מאליו אין לכוא לר' דן דנן ובפרט שכיום ראש-השנה לאורחים היה הדבר, שכל נבחן בא אל היהודים לברכו, לקבל מנחתו ואיך אראה פני בעל הלשון במערה היטע ריקם. בתחלה עלה על לבי, להביא לו מה יזכתה לו התורה, כלומר בשר טרפה מן האטליה, לקים דרך אנב מצות עשה "לכלב תשליכון אותו", אך נמלכתי מיד, שסתם טרפה שייכה לכלבים אלמים, שזכו לבשר טרפה כידוע בגלל שתיקתם במצרים, וכידוע גם הכלבים השותקים בומן הזה אוכלים נבלות וטרפות... אבל לכלב בעל לשון צריכים להביא טרפה-פסולי, ולמען יבין הכלב את לשונו כהרתי בספר של כלב שבכלבים מן האנטישימים, שמתיו בחיק ובוה באתי אל מר דן.

בטרם נגשתי אליו נזכרתי את הסגולה הישנה, שהיו רגילים להשתמש בה נגד כלבים נובחים, הלחש הידוע "אני בן יעקב ואתה בן עשו" ובתוך כדי דבור הוספתי: "מנין לך הלשון, הרי הקול קול יעקב כתוב? "הב, הב" ענני דן, אוי לי כמעט שכחתי מפני פחד, להגיש לו מנחתי לראש-השנה והוא אינו ביישן כלל, הוא תוכע בפה. הוצאתי את הטרפה-פסול: "הרי שלך לפניך ואמור לי כמה זכית ללשון מדברת? כמה זכית? וכי דבר חדש הוא לך? ההנם כתבה תורתכם "ולא יחרץ כלב לשונו? הרי בפירוש שיש לנו לשון, ועוד הרי כתוב "כלבים אלמים", אם כן יש גם כלבים מדברים. אבל שאלתך אינה שאלה כלל, מי ישם פה לאתנו של בלעם? בעל כרחך תאמר: המקל שהכה אותה, והמעט הן המכות, שמכים אותנו? החוטא שבהד גריא" פתח את פי והריני כלב מדבר. "אדוני מר דן אל יחר אפך ואדרבה: ומדוע אומרים באוסטריא, שאין לנו היהודים לשון, המעט הן המכות, שהכנו מעורנו עד היום הזה?"

"ואני אשאלך, מדוע אין לשון מדברת לכל הכלבים בני גילי רק לי לבדי? לפי שכל הכלבים בשעה שאדונייהם מכים אותם הם מכשכשים בזנביהם ומלקקים ידי מעניהם ושוקקים ואני דן שמי? כי עשיתי דין לעצמי על-כן דנני אלקים ונתן לי לשון. ואתם היהודים כאלמים לא תפתחו פיהם לפני מכיכם ומכניעכם ולשון מנין לכם? אם ישך הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון? כתוב באחד מספרינום."

מה זה תאמרו, שאין לשון מדברת לכל הכלבים? אני יודע ארפי כלבים הולכים על שתיים ולשונם חרב הדה ולא המקל נתן את הדבור בפיהם. ראה הספר, שהבאתי לך, מעשי ידי אהיך הכלב פלוני...

עוד המלה בפי ודן נעשה מלא דין ופתח לעזי בלבעני. "צא יהודי ארור מזה, פן אסרעך לגורים! איך נועזת לבזותני בהמשילך אותי לכלב ישבכלבים הזה באמרך, כי אהי הוא!"

"סלה אדוני דן... נגמתי בפחדי בהרימי שתי כפותי, להגן על ראשי... הלא זה חלקך... מרפה-פסול... לכלב משלימים אותו..."

"חלקי זה? נהם הכלב המדבר, הלא פסול הוא מאכילת כלב. לך תנה זה לכלב שבכלבים ולא לך. במסרי רכס את האינטרוויא הזאת לענות בה ולחקור היטב, מדוע אין לנו לשון באוסטריא אחרי שנלקינו יותר מאתנו של בלעם ומן הכלב שביטע-ער-הימע — הנני עבדכם

ה מ צ ע ה

יכול לדרוש מסנה רשות, לשנות סדר הבהירה ע"פ הפרינציפה הדמוקרטית, שיובל גם העם הדל לשלוח באי-כוחו. אבל האמת היא, שבכונה נעשה הדבר, העשירים רוצים להשתרר על הדלים ולא יתנו להם לשאת ראשם ופכנה הם רואים בשתוף באי-ידיהם הדלים בהנהגת היהדות, כי אינם מתנגדים לציונות. קצת העם קם לדרוש זכויותיו, אך ספק הוא אם יעלה בידם לבחור באי-ידיהם כל העם לפי מספרו.

מוכן מאליו, ששונא הציונים פריקו הידוע עומד מצד העשירים. פחד גדול הוא מפחד מפני התחדשות כח העם, שהוא קורא לו "זרים", בדרך הצוררים כרומוניא ומרפנו ומגרפו על העיון להתערב בענין ההנהגה ולדרוש רדישות ציוניות, כלומר דמוקרציות. בני הודיע את ה"רשואים כרונוקלי" האנגלי, כי ראש הגולה התאונן לפני המניסטר לעניני פנים על ה"זרים" הפתעתיים בעניני הפוליטיקה חוקרים לשטן לו ודרש מאת המניסטר ללמדם דרך-ארוץ. חוקר על פריקו, שאינו כותב דבר אמת. זאת היא מה שנוכל ללמד זכות על ראש הרבנים. אולם אם אמת הדבר, אז אין לאיש העומד בראשו די הכנה, נסיונות והבה לעם.

סופד אחד שאל את ראש הגולה פה ע"ד הפתק האדומה הנתנה ליהודים, העולים לא"י להרפתנו לאות, כי אין להם רשות להתעכב שם רק ג' חדשים. הרב ענת, כי המניסטר הגיד לו על זה, שאין לו להרב להתעסק רק בענינים דתיים ומקודת-השקפת הדת הלא דים שלשה חדשים ליהודי להשתטה על כל הקברים ולהתפלל בכל המקומות הקדושים. ובנגוע להאפשרות ליהודים זרים לקבל עליהם נתינות טורקיא ישתדל וביהוד, אם יצא חוק לאסור מכירת קרקעות ליהודים נתני מורקיא, אם כן הדבר ישתדל לבטל את הגזרה, אבל גם לצידים היהודים בפרלמנט להשתדל בזה.

מירושלם באה צעקה מאת אחינו אל ראש הרבנים, כי אין הנהגת הצבא נותנה להביא מאכל כשר ליהודים העובדים בצבא. הרב משהלל לפני המניסטר לצבא.

יעקב פרחיה.

מקרוב ומרחוק.

ענינים מדיניים. ראש המניסטריום האוסטרי בארון בינרה, שנצטווה מאת הקיסר לכונן מניסטריום חדש, שהוא ישוב לעמוד בראשו, נושא ונותן עם ראשי המפלגות. הכרעה לא תבוא בדבר עד שתבוא איזו הכרעה בנדון הפשר בין הששכים והאשכנזים בביהם, כי בזה תלויה הרקבת המניסטריום החדש. אם יתפשרו יתמנו גם שני משכים למניסטריום ואם לא יתמנו לע"ע פקידים להשלים את המניסטריום החסרים. כפי הנראה רוצים כל המפלגות בפשר ויכירו להתפשר בשאלות העקרויות. — גם המניסטריום ברוסיה רעוע, כי לא הצליח סטולפיץ להשיב את השלום הגמור בארץ ומלחמת הסטורנטים בפוליצ'א מוכיחה, כי אין הלבבות נחים מן הוד ההוספה כיותר. ביהוד מעורר להין העמים הזרים תלונות וקריאות חסם וכוזה מתגברה סכנת מרידה חדשה. — גם כרומוניא מתפזרים מניסטריום לברלים, שנפלו בבחירות ומניסטריום קונורוטיבי ישוב למקומו. בעלי ההון מלינים על הלבדלים, כי הם דואגים יותר מדי לטובת העם הדל לנזק התקפיפם. — השמועות הכרעישות מפורטוגל שכנו מעט. נראה שאין שם מרידה מצד דורשי מלך, אלא העם והצבא, שהיו רגילים בשלטון יד חזקה, אינם רגילים עוד בשלטון רפובליקה והם מדמים, כי הוות היא שלילת כל חובה ואיש הישר בעיניו יעשה, ע"כ נגלה פרוץ במשמעת ובהזקת הסדרים. הרפובליקה נכונה ולא תחלוף במהרה.

שונות. ממלא מקום הקיסר בחינא דחה את בקשת מועצת הממלכה, לכמל את חובת החינאי לשאת צמה על ראשו וללבוש בגדים לאומיים. — במדינת וושינגטון באמריקה הצפונית השיגו הנשים זכות הבחירה למועצת המדינה. — בפרלמנט הבלגי הוצעה בקשה עם מאה וששים אלף חתימות לאשר את הדת החדשה של תלמידי אנטוואן געריסער, הוא מרפא הוליים בהיפנוטיסמום ולפי שהעם נמשך אחריו יסד דת חדשה ורוצה להיות משיח. — בוויין התפשטה שמועה, כי הקיסר הולח ואמנם לא בא בכל השבוע משנכרון אל ארמונו העירה. אך נודע, כי רק קאטאר הוא. — בוויין שובתים החייטים העובדים בשביל סוהרי הבגדים, פועליהם דורשים הטבת תנאיהם.

בלבול נודד. ממקום למקום וממדינה למדינה נודד הכלבול, מוחו של איזה כתבן פולני בסמרטוט "וויארום" הוליד יהודי, ששמו רוטנברג, והוא מלגלג להפולנים ובעט בהם ואומר להם בשם היהודים, שכל ארץ פולן של היהודים הוא והיהודים עושים כפולנים ברצונם. כשהם רוצים הם עורכים להם הריגות

לפני שנה מלאו העתונים הזרונים גליונות רבים בענין התאחדות שלש מפלגות הסוציאליים: הארציים, הסיימיים ופועלי ציון למפלגה אחת ובראשם הגבור היהודי ד"ר זשיטלובסקי והצעקן הנורא ד"ר סירקין. מאז עברה שנה וראוי להתבונן בתוצאות הכרית הזאת. הראשון השתמש בכמה הודשה, להשפיע רעיונותיו ע"ד הנצרי ובכל כחו התאמץ להתזיר את פועלי ציון למוטב באמרו, כי ציונותם קודמת לסוציאליזם ולפי תורתו צריך להיות להפך. והשני לא חדל עוד מלהתות גהלים על ראשי הציונים ברוסיה על אשר לא תמכו בירו כראוי כשרצה להבהר אל הדוסה. אבל קנאת זשיטלובסקי לאלהיו הסוציאלי לא הועילה לו ביום זעם. משהו ציונותו פוסרו סכוא בקהלה הסוציאליים. והיה מעשה שהציא את חלטידיו פועלי ציון לעזרת התופרים השוכתים, ודהוהו הסוציאליים ב"טה העבודה הזאת לכם! לכו לאהלינו!" וזשיטלובסקי לא למד מוכר וכאשר כבד הסוציאלי הפולני איגנין דאשינסקי, הונגד בנהודיו היהודים בראקא, את הפיערים באמריקה בקורו, נרחקו שוב פועלי ציון אל הסוציאליים ושיש אתם משיש ולהעדין את רכס הגדול ולמלא כיסו כסף תמיכה בשביל עתונו, אשר בו הוא משטין על היהודים כפולן באהר האנטישמיים. שוב מעשה, כי ברבע היהודים פה קם סוציאלי יהודי ורצה להבהר ע"י היהודים אל בית המחוקקים המרכזי. הקנדידת הוא שונא ישראל ידוע, מבוזה כל דבר, אשר הותם יהודי עליו. אבל זשיטלובסקי, הרוצה להראות, כי סוציאליזם קודמת לאמונתו היהודית, בא בראש פועלי ציון, למסדר נפשם בערו ועפלו יומם וילילה לעזרו בבהירה.

ברבע היהודי פה מהלקים עתה מודעות גדולות ע"ד יסוד בתי-ספר זרנגויים, שייסדו הסוציאליים, כלומר זשיטלובסקי המשיה הזרנגוי. בוועידת פועלי ציון בקרדה גמרו לקים את ההלכת מטרונוביץ בדבר יסוד בים כאלה בשפת הוראה זרנגוית. מוכן מאליו, שהיהודים, כלם, נדו-לו בראשם. אנשים באמריקה רא יתמכרו לשגעון זה, לקבל את הנצרות תחת היהדות ולהעמיד את כל לאומות ישראל על הלשון הגרמנית העתיקה דוקא!

בשיקאגו השתתפו יהודים ורבנים בהג הולדת המאה של כהן נצרי, הוא פעל הרבה לטובת הכנסיה שלו והרבנים ראו חובה לעמם להזכירו לזכובה.

ברבע היהודי נגלו "מערות" של מקטרי אפיוס כמנהג ההינאים. בזמן שממשלת הינא גזרה עניש קשה על מקטרי אפיוס על העושים בו מסחר, הנהיגו נערים ונערות את הנכלה הזאת פה, להשחית גופם ונפשים ולדרת שהת בעד הנאת רגע. רבים מאד הקרבנות וזה שנים רבות קימות מערות פריצים אלו וזה עתה עפרו על הדבר.

המניסטריום מתרבים באופן נורא. הם מכוננים פה גני ילדים אצל בתי-הכנסת ובתי הלטוד תורה, מיסדים בתי ספרן וקורסים להיסטוריה יהודית, לצור נפשות בני היהודים, ואי מוחה בידם הוין מציונים צעירים המזוהרים, אבל אין כהם רב.

ולמרוח כל אלה נראים גם קוי אור, המסמחים את לבנו הנדכא. בימים האחרונים נרגשת רדישה לחונך יהודי בכל הארץ. יהודים אשר בעצמם הם עומדים מרהוק, מתחילים לראות, כי לא טוב המעשה שיגדלו בני ישראל בלו הנוך עברי וגדולה הצעקה, "לכו למים". בעברנו ברחובות היהודים לבנו ישבע ענג לראות בים עברים נהדרים נכנים. פועלים יהודים מתאחרים בעד שמירת שבת והדת ובעד תמיכת הפועלים שומרי שבת, שקשה להם להשיג עבודה ויהודים אמורים ומוכנים בידם בכסף. ע"פ מקרה. התודעתי ע"כ מנהל כהה גדולה באמריקה הנקראה Cristian Science. המה דומים לבעלי "הקבלה המעשית" שלנו ולמגידו תהלים על כל צדה שלא תבא. המה מרפאים חולים ועושים נפלאות לפי דבריהם בקריאת התנ"ך וספרי הכרת החדשה ונפלא הדבר, שיהודים רבים מאמינים בשיטת הכתה הנצרית הזאת. יש בניוירוק בית-כנסת גדול השיוך להכתה והמנהל עצמו, שדברתי עמו, הוא יהודי. ודוקא אנשים מלומדים הם הכברים והחכמים וביניהם גם פרופסורים. חוק קבוע הוא אצלם, של אלהשמש ברפוא ובשום רפואה חוץ מבתפלות. בכוסטון ע"ד החכמים יש סניף להכתה והכבריה הם גדולי הכמי העיר, בראש הכתה עומד ראש השופטים של הסנידה קשה להבין מדוע לועגים באירפה להרבי הנפלאות ולא לחכמים האלה.

נשיא ארצות הברית ספס שלה אגרת אל בית הנבחרים החדשים על-אדות עבודת הבית להבא. בין יתר החקים הוא מחזיר להחמיר בהקיי כנסת הגוליים ולבנות חוף שני לפנינת המכיאות את גולי אירפה, למען לא יבאו בלם לניוירוק. צעיר אחד מגולי רוסיה פה המציא מכונת טלפון בלי חוטי מתכת. העתונים מרבים לדבר על ההמצאה הזאת.

ש מ ר א ל מ י ל ר

מכתב ממורקיא.

קושטא. הסתדרות הקהלות חיתה הובתם הראשונה של היהודים במורקיא החדשה, למען תחוק כפנים והתכבד בהין ולמען יוכלו להגן על זכויותם. אך לעצבוננו לא נעשה כזה דבר. הועד הלאומי (מיגילש עמוסי) לא נקבע עדיין ואין מי יעמוד בעדנו. עתה עומד הדבר על הפרק וריב פרוץ במחננו לשטן לו. סדר קביעת הועד הראשי הזה, העומד בראש כל יהודי הממלכה, אינו מתאים לצרכי העת. כפקומות מושכות העשירים נכחרים יותר מאשר כפקומות מושכות העניים ואין לעניים בא"י כחס בעוד. אמנם על פי הק תקנות הקהלות הוא הסדר הזה ואת ההוק, שנעשה לפני מ"ה שנה, קשה לשנות. גם אין לעניים שנאי לעסיק בצרכי הצבור, אבל כמו שיק ל ראש הגולה לקחת רשות מאת וזירת המשפטים, למנות ועד לעשר שנים ובכל שתי שנים יצאו י"ב איש ע"פ הגורל ואחרים יבחרו תחתיהם, כן היה

מכתבים מערי המדינה.

קרלוביז. בשבוע אחד קמו בעירנו שני מתנגדים לשפה העברית, האחד יהודי והשני נצרי, היהודי הוא מההדרים על דת והנצרי הוא פולני. ליהודי יש משרה כבודה בקהלתנו ופרנס הוא ולהפולני יש משרה רמה בעירנו, קומיסר הוא בא"י כה הממשלה. באספה, שהיתה בעירנו בדבר ספיריטואליזם נאם הד"ר שפינדל מלכוב ע"ד ספירת עמנו וע"ד כה התחיה שבעמנו. הנואם תבל את נאום בדברים מספרותנו העתיקה והחדשה והערל דמה, שהוא מרפנו ומגרפו: וגזר על הדבר העברי. ופרנס קהלתנו, מיכל האמער שמו, לא הסתפק בהתנגדות למהצה לשליש או לרביע הוא גזר על הכל, על הדבור העברי, על הלמוד, על התרבות ועל כל הניך לאומי. כאשר דנו בישיבה של מועצת הקהלה על אדות התקציב השנתי קם מר יונה קוילער והציע, להוסיף על תמיכת בית-הספר העברי והראה על המנוחך שבדבר, שקהלה גדולה כקולומביה, שיש לה תקציב שנתי קרוב למאה אלפים, רוצה לפטור את ביה"ס היהודי, שמהונכים שמה יותר מסאה ילדים בהנוך עברי לאומי, בתמיכה קטנה של המשיים כתרם והציע, שיקצבו שש מאות כתרם. נגד הצעה זו יצא הפרנס מר מיכל האמער בנתינת טעם לדבריו, שרוב תלמידי ביה"ס נערות הן וקוי הוא: אם נערים תלמידי הגמנויה, שיש עליהם מורא מוריהם הפולנים, המסגיהים עליהם בעין פקויה ובכין הם מוסרים נפשם על היהדות ומתגלבים בדות הלאומי העברי והציונות, עאכו"כ הנערות, שאין עליהן מורא מורים פולנים הלא אלו בודאי מתגלבה כרות הלאומי והשאנה את דגל הציונות בגלוי מכנה גדולה בדבר. לכן אין לחמוך. נגד הקין הזה השטיע מר יונה קוילער סאה נסרצה ונלכהה. סכנה ליהדות בהנוך לאומי זאת היא ודעה אנטישמית! קרא בתלהבות — כליה ליהדות, ציד נפשות בנותינו, מקדי שמדות ועיובת דגל היהדות — מהלה שדבקה בבנות אדוקים, הלא היא מהנוך הפרוץ, מההנוך הלא-לאומי, ותלמידות ביה"ס המתהנכות כרות לאומי הן בודאי לא תעזובנה את דגל היהדות ומקור מהצבתן. דבריו הצורקים לא עשו רושם על ראשי קהלתנו והתליתו להוסיף דק המשיים כתרם ולחמוך תמיכה שנתית במאה כתרם.

מכתב מאמריקה.

ניוירוק. כמה קשה לבשר חדשות מארץ, שאוד וחשך משמשים בה בערכוביה והסאורעות עוברים לפני העינים כחמונות נעות בקינוטאטורגך במהירות קיצונית. קלוד מונטיפיורי, שכנה לו זמה בלנדון, לדרוש בשבת הנצרות, היה זה לא כבר באמריקה והמתיק סור את הגדולים מסוג שלו וכמעט שב הכיתה הלק מונטיפיורי שלנו, הרב סטיוון ווייס ללנדון. לבקר את רכס של המתנצרים ואהרי עשותו שם שבועות אלהים שב הלום והוליד ילד חדש לא שערותו אבותינו. הוא התחבר אל שני כמרים נצרים להתפלל אתם יחד בהיכל אחד וביחד הם משיעיים רעת אלקים. כמוכן הבעים מעשה רב זה גם את החפשים שבחפשים ביהודי ניוירוק, ומכל הכיסות היהודיות נשמעו דברים קשים נגד הכרית החדשה. גם יעקב ש"י, הנריכ הידוע יצא נגדו במחאה. אבל הרבי בעל הכרית החדשה לא נרתע לאחוריו, אדרבה הוא שופך כל הפתו על היהודים קשי הערך, שאינם רוצים להבין רעיונותיו הדקים והנעלים. באותה שעה הורירו רבי אהר סכסאן על אשר העיו לדבר כרות הזאה.

את עצמם לצאת לדרך, כוון את כל הסחורות שלל רב. וחלף הנזקים הגדולים האלה הציעה הממשלה הפרסית סך מנוחך, שהקהלה היהודית לא סבלה. עפ"י בקשה הקונסול האנגלי סמארט, הוכרו בעיר מצב-המצור, אולם הפקידים יראים להתנהג בכל חומר השמירה המעולה. יהודים אחדים מהנפצעים כבר מתו. (ד"ר כרובי).

גרנגנים. כמה נרגנים הם יהודי רוסיא; כבר הוליסה הדוסא, לתת להם שתי שבתות למנוחה בשבוע ועוד הם צועקים, כי אין נותנים להם מנוחה!

גלגול מלים.

כל מושג, ברגע שהוא נכרא כמוח האדם, הוא נשמה ערטילאית, ערום בלי גוף מורגש, כלומר בלי מלה הוא נכרא. ורק כאשר יחפון החושב להודיע מחשבתו לאחרים הוא מוכרח להלביש את כל מושג באיזה גוף מוחש להוש השמיעה או הראיה. כלומר במלים וכך נבראה כל לשון ולשון. הלשון היא גוף והמחשבה היא נשמה. ובהתאם לזה המחשבה קימת לעד, היא אינה בת מות והלשון עם מליה מתחלפות ומתחדשות. אופן המחשבה של בן דורנו אינו שונה מאופן המחשבה של איזה מתושלח או למך, אבל מה שונה הוא אופן הדבור. כמה פעמים החליפו בני אדם את לשונם, אבל המושגים לא נתחלפו מעולם. המושגים מתרבים אמנם בכל דור ודור; זולדים למושגים במלים חדשות הנקראות "מלאכותיות" אבל המושגים הפשוטים הפרימיטיביים לא נשתנו.

ולא רק את כל לשונותיהם מחליפים בני אדם לפי אופני חייהם החיצונים, הם מחליפים לפעמים לבושי מושגים בודדים ונותנים להם במכמאם צורה אחרת מאשר נתנו להם הקדמונים. דומה הדבר לגלגול נשמות. יש אשר תמות לשון שלמה והמחשבות עם מושגיהן מוכרחות להתלבש בלשון אחרת. אך מיתת לשון שלמה אינה שכיחה כל כך. אבל יש אשר תמותנה מלים בודדות ותשכחנה ומושגיהם אנוסים להתגלגל במלים חדשות בריוח או בדחק. הכלל הזה שולט בכל לשון ולשון וכל בקי באיזו לשון יזכור אלפי מושגים, שהיו לבושים במלים אחרות בימי קדם ובזמן הזה נשכחו המלים ההן או סבלו מושגים אחרים ומושגיהן נתגלגלו בגופות אחרים, כלומר יתבטאו במלים חדשות. וכן היה גם גורל לשוננו העברית וזוהי ראייה גדולה, כי היא שפה חיה. רוצה אני להזכיר אחדים מגלגולי מלים כאלה.

השם חכם הורה בימי התנ"ך על בעל נסיונות, הוודע כמה כללים טובים כהיים לטוב לו וכן הוודע איזו אמנות על בוריה. חכם הוא במקרא מה שקוראים באשכנזית מהעארעטיקער, פאכמאן, ערפאהרענער, גע-לעהרטער. כמדמני, שאיני צריך להביא ראיות להנחה הזאת. וכמה גלגולים נתגלגלו המושגים האלה עד ימינו אלה. לפי שפשטו את לבושים הראשון היפה המתאים להם. בתלמוד קבל השם חכם את המושג יודע תורה וכן הוא עוד היום אצל אחינו הספרדים. אבל אצלנו קבל השם חכם את המושג של נבון, בעל-שכל ולא יכולנו עוד להשתמש בו למושגיו הקדמונים ומוכרחים אנו לקרוא לטהעארעטיקער תיאורי, לפאכמאן מומחה, לערפאהרענער בעל נסיון ולגעלעהרטער מלומד. והשם היפה חכם נשאר כמת בלי נשמה ורק ללצנות משתמשים בו עוד.

השם משיב ל שמש בתנ"ך למי שיוודע להשתמש בכל שעת הכשר ובכל כח בזמנו להטות את מעשיו להצלחה ורואה תוצאות טובות מתהלוכותיו בעסקיו. כמו "ויהי דוד לכל דרכיו משכיל". השם משכיל נדרף עם מצליח, אבל לא עם חכם ויודע מדע. ומכונן אל המושג הזה בהכרח גם השם השכלה הנרדפת עם הצלחה ולא עם חכמה ודעת. באשכנזית צריך לתרגם את השם משכיל הביבלי ערפאלגרייך. בזמנו פרח נשמתו של השם הזה וכאשר נראה את השם משכיל יצטיר בעיני שכלנו איזה בחור המדקדק בבגדיו ומסלסל בשעריו ומחליף את הגמרא בישרי יליגי ולהמושג ערפאלגרייך אין לנו עדיין שם, אם לא

רוסים מכסריבא. לעתים קרובות מאד באים שמה נודדים מרוסיא להתאחו בערים, וככה הולך וגדל ישוב היהודים בכרוזיליא.

היהודים באוסטרליא. באוסטרליא עוד היהדות צעירה לימים. זה רק ארבעים שנה עברו מאז החלה ההגירה היהודית לארץ הזאת. רובם היו יוצאי אנגליה, ובעת האחרונה גדלה ההגירה היהודית לארץ הזאת. מארפה המזרחית החלו לבוא שמה והחלו להתכונן פה ושם גם חיי-קהל עברי. בסידיני, המרכז היהודי, ששמה נמצאים בששת אלפים נפש מאחינו נוסדו תברות רבות לדת ולצדקה וחסד. מנהגי החיים החיצונים של היהודים באוסטרליא מובילים אותם גם לשמיעה, ומוכן, כי לזה מועילה הרבה השפה האנגלית הכללית. קהלות היהודים היותר חשובות באוסטרליא נמצאות בהערים: סידני, מלבורן, פרט. ברוסבין ובאלדראט. וכלן יחד עומדות בקשר ידידותי אשה בין רעותה ועוזרות זו לזו עזרה רוחנית וחמרות. בכלל אפשר לחשב את מספר היהודים באוסטרליא לעשרים אלף. מצבם החמרי איתן מאד וחייהם החברתיים טוב רב יתר מאשר היה אפשר לקוות על פי מספרם. כי יבוא איש יהודי להיות פקיד גבוה במשרות הממשלה או כי יעלה בראש מוסדות הצבור המקומיים אין זה עוד מהדברים המתמיהים, כי זה ישיח יב יתר מאשר במקומות אחרים. שאלת שמירת שבת היא שאלה כבדה מאד ורבת הערך, המעסקת עתה את היהודים יושבי הארץ הזאת. בשנות השמנים והתשעים למאה הקודמת היו בתי המסחר הגדולים של היהודים סגורים בשבת. אחרי זה קבל הדבר שנוי גמור. עם התגדלות העסקים של היהודים נהיו רבים מהם לעסקים של מניות (אקציות), המיסדים כבר הלכו לעולמם והמנהלים החדשים הדורשים בטובת בעלי המניות לא יאבו לסגור את בתי המסחר בשבת. אין נשואי תערובות מצויים באוסטרליא יתר מכאנגליא. לראשונה, בעת אשר בהערים הקטנות נמצאו יהודים רק במתי מעט, היה רב מספר נשואי התערובות מחסרון נשים יהודיות, אולם עתה מקרה נשואי תערובות ישמע רק זעיר שם זעיר שם.

באשר הוא יהודי. עתון יהודי באמריקה מספר, כי ממשלת ארצות הברית באמריקה מנתה איזה מר קעללי לצירה באוסטריא. ממשלת אוסטריא פסלתו לפי שנשא אשה יהודית ומשרת ציר אמריקה בוויין היתה פנויה זמן רב, כי ממשלת אמריקה עמדה על דעתה.

בנות ישראל בשבי. כבר הודענו, כי הקתולים כנליציא גוזלי הנפשות התחילו לשלוח ידם גם בילדים קטנים והסכנה גדולה אם לא נמצא דרך לעצור בעדם. מקרי גנבת ילדים קטנים הולכים ומתרכבים. מקרה כזה קרה עתה בקראקא, אשר לא יאמן, כי הוא עבירה גלויה על החוק. ביום 22 לחדש שעבר נטבל ע"י הנזירות בקראקא ילד יהודי בן שמונה שנים, שהובא מרישא. לפי החוק האוסטרי אסור להמיר דת ילדים מכני שבע עד יד שנה. אמו העניה והשכולה של הילד עמלה עד כה לריק להשיב לה את ילדה. עוה"ד ד"ר רפאל לנדא דוש מאת המגיסטרט הקראקאי לבטל את מעשה ההמרה.

המצב בטיוראז. מנהל ביה"ח ה"אליאנס" בשראז הודיע לפאריז, כי המצב בעיר עורנו מעורר פחד. אין לך יום, שדכות ועלילות חדשות על היהודים לא תפוצינה בין המושלמים ע"י אנשירשע, כדי לעורר את הקנאים לשוב ולהתגבל על רבע היהודים. פקידי העיר, המשתתפים בצרת היהודים, יסדו קופת עזר, שהמושלים הכניסו לה נדבות הגונות. אולם דכהן עכדול הוסיין, שהשפעתו גדולה על העם, דרש בכית-המסנד, כי זהו עון גדול לבוא לעזרת הבלתי-מאמינים; ועל כן חדל העם מהביא נדבות חדשות. המצב נעשה לקשה ביותר ע"י זה, שיהודי מומר אחד הפיץ בין המושלמים את עלילת-הדם. לפי דבריו נרצח ההרוג, שנמצא בשדה-הקברות — דבר שגרם להתפרצות הפרעות—ע"י אחד הרבנים של הקהלה היהודית, ולב העם הולך וסוער על היהודים. אלף המשפחות היהודיות בשראז שרויות בפחד גדול. כלם רוכלים, שרובם עובדים את העיר אחרי חגי הפסח והסוכות, כדי לחזור עם קפות גדולות של סחורות שונות בין השכטים הפזורים בעיירות וכפרים; ועושי הפרעות פרצו בשעה שהרוכלים הכינו

ושחיתות וממיתים אותם בכל מיני מיתות. ונמצאו בין הפולנים כמה וכמה כתבנים פולנים, ששמו את עצמם טפשים ומאמינים, שבאמת יש יהודי הכותב את הדברים האלה לתמו והעתיקו את "מכתביו של רוטנברג", כדי להעלות חמת העם על היהודים. בלכול זה נדר עכשו לאונגרן ושם נתלכש בצורה של "אגודת הציונים בפאריז", המוציאה קול קורא אל היהודים באונגרן ובגליציא, שיכבשו את שתי המדינות האלה עתה מפני שעתה היא שעת הכשר. מדיהם של כל הנוצרים יקחו את עמדתם ואם אין להם די ממוץ, תספיק להם אותה האגודה ממוץ כפי צרכם, כי כל עשירי היהודים שבעולם נודכים לתכלית זו הון עצום מאד. העתון "דויענניק פאזנאנסקי" הערום משים את עצמו טפש ומעתיק את "קול קורא" הזה ואחריו בא האורגן של הערום שבערוטים המוכסקי, "גאזטה וורשי". וגם הוא משים עצמו שוטה ומביא את "קול קורא" של "אגודת הציונים בפאריז" בשם "הדויענניק פאזנאנסקי" וכמוכן, בלי שום פירוש והערה. מה גדולה הרשעות כזה!

"גרויף חדש". גרושיהודי בוכארא מערי טורקיסטאן אשר לרוסיא באיזא התיכונה יצא אל הפעל. ממערוו גורשו מאה בתי אבות ומטאשקנט י"ז בתי אבות. לא הועילו השתדלות יושבי המקומות ותחנת בעלי החרשת כמוסקוא ומליצות פקידים ופרוטקציא של מלך בוכארא עצמו, החוק גור, שהיהודים, שלא ישבו בטורקיסטאן לפני כבוש רוסיא, אסורים לשבת שם. יהודי בוכארא החרוצים-הנהיגו מסחר במדינה השוממה ההיא, הביאו שמה מכל סחורות רוסיא, דהפיצה משם בכל ארצות אויא. העם יושב הארץ במה בהם והמסחר ואושר הארץ החלו להפריח והנה יצא עליהם הקצף, רוסיא החסידה צריכה לשמור חסיה.

"ישראל החדש". מעשה תרמית חדש נגלה ברוסיא. לפני שלשים שנה קם בארפה המיסיונר יוסף רכינביץ, שהשיג שכר רב מאת המיסיון ע"י פרניץ דעליטש, אבי הפרופסור דעליטש הודיע ויסד ברוסיא הדרומית כתה הרשה בשם "ישראל החדש", שתעודתה דומה מאד לתעודת הנוחים אחרי הנצרות של עכשו, שהם רוצים להיות יהודים לאומיים בעלי דת הנצרים. בעלי הכתה הזאת אחזו במנהגי ישראל ולא חסרו דבר, אלא האמינו גם כאלהי הגוים, למשל בתפרתם התעמפו במלית, ישעליה רגום צלב, הכתה לא יכלה להתפשט הרבה כי בימים ההם התחילו הפגרומוות ואמונת הרוסים נמאמה בעיני המקרבים רחוקים עד שנשכחה כמת מלב. עתה קם ברוסטוב ע"י בו רמאי ושמו עבין, שהוציא כרוזים, כי הוא מחדש את הכתה ומכטיה לחבריה היהודים זכיות אזרחים. האיש עשה עסקים טובים מאד, כי קבל שכר מאת המיסיונרים ומלבד זאת הרבו היהודים להתחבר אליו למראית עין והוא מכר להם כתבי פרוטקציא אל הרשות והשיגו זכות הישיבה מחוץ לתחום. עתה נגלתה הרמאות והרשות עשתה קץ למעשה המיסיונר הרמאי וכל היהודים שהתחברו לו גרוש יגרשו.

חוק שביתת יום א' ברוסיא. המניסטר הרוסי למסחר טימאשוב קבל מכתבי זכרון מאת רבנים ומאת עוזרי מסחר ומחרים בכמה מקומות, כלם פה אחד מוכיחים, כי אין הצבור היהודי יכול לעמוד בחוק שביתת שבת שניה, הבקשות האלו עשו רשם והמניסטר החליט, להגן בכל תקף על היהודים ויתר עמי הנכר ולדרוש במועצת הממלכה ותורים יודעים לטובתם בשאלת מנוחת יום א' (הצפירה).

היהודים בכרוזיליא. לפני שנים אחדות כמעט לא היו בכרוזיליא יהודים מאומה, אולם בשנים האחרונות כאשר נוסדה המושבה "פיליסוף" החלו בערים הגדולות להתראות משפחות יהודיות, מרביתם סוחרים. בפרוט-אליגרו, עיר הראשה של מחוז ריוגראנדי די סול יש עתה כמיו או עשרים משפחה, ולאט לאט מתכוננת פה קהלה יהודית. לימי ראש השנה וכפור באים היהודים הנפוצים פה ושם בכפרים או בעירות לעיר גדולה, להתפלל תפלה בצבור, ויחד עם זה ישכסו עצה וחליטו החלטות שונות בנוגע לשאלות הקהל. מלבד היהודים אשר בערים הגדולות נמצאים עוד כשלוש או ארבע מאות יהודים במושבה "פיליסוף", אשר לחברת יקיא. רוב אכרי המושבה המה יהודים

דשיר שבמזון כעצמות הילדים ועיכ תרכנה העצמות ואינן מוצקות וכן כמחלת חרות העור, אשר בה חסר ברזל בתוך הדם ולא מפני שאין האנשים קולמים חסר ברזל עם מזונם, אלא מחלתם השחיתה ברם את הכח להרכיב את הברזל כדם וסמי המרפוי. שמשמשים כהם הרופאים לרפואתה, אינם מכוונים להוסיף ברזל בגוף, כי-אם לעורר בו את כח ההרכבה החלש.

ד"ר נב"י.

מכתב אל המערכת.

ביום השמיני כמכתב שנה זו, שנת תרע"א (26 דיצמבר 1910 — 8 יאנואר 1911) יוחג ברוב פאר יום מלאות שבעים וחמש שנה לחיי זקן סופרינו אביר ספרותנו הציונית וראש סגנונה בעברית ויהודית, הרי שלום יעקב בן חיים משה אברמוביץ (מנדלי מוכר-ספרים). בכל תפוצות ישראל, לכל מפלגותיה, אין כמעט פנה, אשר שם הסכא מנדלי לא יהא ידוע, מכבוד ואהוב שם. כל העם העברי וכל מקצועות חייו הרי היו במשך חמשים שנה ויותר החמר ליצירות רוחו של ר' מנדלי. יהי נא אפוא ר' מנדלי הפעם אף הוא לחתן-הכבוד של כל העם העברי בכל ארצות מושבותיו. בטוחים אנו אפוא, שכל אלה, אשר כבוד הספרות הישראלית ויוצריה יקר להם ידעו את חובתם וישתדלו בכל כחם לעשות את היום ההוא לחג ספרותי גדול, חג עממי ולאומי, בכל מקום, שיודע ספר עברי שוכן שם. טריכת נשפים לשם ר' מנדלי בערי ישראל, קריאות ודבראות ספרותיות על עבודתו היצונית, משלוח צירים ותלגרמות של ברכה לחתן-היום וכו' — באלה וכאלה יכבד ויפאר נא היום ההוא. וכדבר הזה נביע לא רק את רגשי הכרת תודתנו לגדל היוצרים העברים אשר הפכה בעבודתו הכבירה את שדה ספרותנו והעמיד תלמידים הרבה, כי אם גם נשים כבוד ויקר לספרות העברית עצמה ונרכה לה פרסום בעולם.

בשם ועד היובל

ה. נ. ביאליק.

האזרים של בעל היובל

S. M. Abramowicz, Odessa, Degtiarnaja 14.

אל מורשי ה"מזרחי" בכל מהומותיהם בגליציה.

ואנחנו אמרנו: אכן ניצוצות רבים בווערים כסתר חביון העם, וכשיוכו נלי הרוח והיו ללהבת מאורה, לאש מחממת, לחיון נהדר בפלא-הטבע. כאמונה רבה נגשנו לעבודת הקבוץ. ידענו כי בין השדרות הרחכות של "בעלי-הבתים" הנכבדים הנאמנים לעם ולמסורה, נמצאים אנשי-סגורה רבים למאוד, אשר לבם ער לעמם, וכיומו לעתיד נגע אל לבם. אך מסוורים הם — ועריך לקבצם לאגדם. אבל כשיתאגרו ויכרי, ביניהם לבין עצמם את הצדך והיכולת, השאיפה והאמצעים להוציאה לפועל, אז יהיו לכה גדול בחיי העם בארצנו, למניע נכבד בעתידנו, וכח האמת ימשכו אחריהם את כל הבריא והחיי באומה. ואמנם לא טעינו. מערים לעשרות פנו אל הועד-לפי-שעה, טל מחיה ומעורר ירד מן "המזרחי" על כל הכמושים והנרפים. התחיל הקבוץ, ההתאגדות, ויכלנו להאמין, כי בעוד מעט ונסתדר בראוי. גולת-הבותרת תהי ועידה ארצית של המזרחי בגליציה, אשר ממנה יצאו קרני-אור לגשת לעבודה המתאימה לרוחנו. התחלנו להתכונן לקראת הועידה הנחוצה. אבל מאחרי שלא הושבו עדיין כל חוברות השקלים מן כל המורשים הננו מעוכבים. יחידים מעכבים עבור! רוצים אנו, כי בוועידה ישתתפו כל הכחות, ולכן אנו מכרחים להמתין ולחכות עד שיעלה הרצון מלפני המורשה האחרון להשיב את החובדות ולסלק את השקלים, זהו אי"ב של ההסתדרות! — יכולים אנו לעיץ להיות שכעי-רצון מעבודתנו, כר נרחב ל"מזרחי" בארצנו, יותר מאשר פללנו. אבל יש גם מורשים רבים, שלא מלאו עדיין חובתם. ואליהם אנו פונים: השיכו לירינו תיכף ומיד את חוברות השקלים ואת הכסף! ואלה אשר לא עלה בידם מאומה — יחזירו את החוברות ל בלי החוברות המושכות איננו יכולים לנמור שנת-השקלים תר"ע. והועידה מכרחה להיות בעוד שבועות מספר! — אנא אחים לדעה, אל תהי התרשלותכם אשמה, ואל תסרעו את העבודה! — נקוה כי במשך השבוע הזה תחזירו

כתערובת חלור או חומץ-פוספור. מיני הרומם האלה הם אבני סנה לבנין הגוף כחמשה אחוזים ממאה ככל חמר הגוף. ואינם בשעור אחד בכל הגוף, העצמים עשירות יותר במיני המלח מן הבשר והגידים והדם, אע"פ שגם בהם נמצאים.

כל החמרים, שממם נבנה הגוף, מוצאם במזון ולא חנם אמרו, כי האדם הוא מה שהוא אוכלי וכן גם מיני המלח משם הם באים אל הגוף. העוכר במעי אמו מקבלם עם דם אמו, היונק עם חלב אמו והאדם האוכל-עם המזון, ביחוד דרושים החמרים האלה לאדם כימי גדולה להיות חמר לבנין גופו. אבל גם האדם הגדול, שאינו גדל עוד צריך להם, להשלים את החמר הישן של גופו, המתעכל ויוצא ממנו ככל עת. כמלאכת חליפת החמר של הגוף מוציאים הכליות, המרה, העור דרך קבני הגוף עם יתר החמר הנפסל גם מיני המלח ועל המזון להשליםם. אבל אין זה התשמיש האחר, שהם משמשים בגוף. הם משמשים בו גם בתור נושאי כח בעבודת כלכלתו. כקייח ובמעיים עוזר המלח להכליע את המזון בתוך הדם ולהוליכו אל כל חלקי הגוף דרך הגידים וככלכלת התאים היחידים בתוך הבשר נעשה המלח הזה לכח מעורר בתוך כל תא ותא, למשוך את חמר המזון, את נחיצות מיני המלח לכלכלת הגוף נוכל לנסות. אם נכלכל בהמה וחיה במזון לרוב, אבל נמצע ממנה מזון, המכיל מלח, תמות מהרה.

בכנין חלקי הגוף משתתפים מיני המלח במדרגה בלתי שווה. יסוד הנטרון, שאנו מכניסים אל קרבנו בהרכבה עם חלור בתור מלח רגיל, אנו מוצאים בכל ליח הגוף. ונוסף לזה הוא עוזר להתהוות חלור-מימי או חומץ-מלחי, שהוא היסוד העקרי בלשך הקייח, הנחוץ לעכול המזון. יסוד הקאלי נמצא ביחוד בבשר. השיר והמגנזיה כעצמות, ורוב הברזל נמצא כדם, כצבעו האדום.

בעת החדשה הכירו רבים, כי יש אשר יקלמו אדם אל קרבנו מיני מלח במדה בלתי מספקת לו ומה לכמה חליים תוצאות וביחוד חסר דם, קלקול העצבים ועצלות בחליפת החמר. עיכ המציאו הרכבות שונות, להשלים באדם את מיני המלח החסרים. עוד לא נבחן הדבר ואין לתת עוד משפט מדעי על זה. אבל על אחד ממיני המלח אומרים בצדק, כי אנו מכניסים אותו אל קרבנו יותר מכדי צרכנו, הוא המלח הרגיל, הנקרא כפי החכמים חלור-נטריום, האדם הגדול צריך שני גראם מלח בכל יום, להשלים את הנחסר. אבל כל אדם בעל תרבות קולט אל קרבנו י"ז גראם בכל יום בתור תערובת עם כל מזון ובתור תכלין, לבשם את המאכל. זהו המלח האחר, שאנו אוכלים אותו כמו שהוא. את מיני המלח האחרים אנו סופגים רק בהרכבות שונות עם הלחם, הירק, הפירות והבשר. ונראה שמיני המלח מועילים לגוף רק בהרכבות חמיות כאלו ולא כמו שהם.

מזונות מספיקי מלח בשעור חשוב הם אלה חנעשים מן הצמחים וביחוד הירקות. ולמען שמור בהם את חמר המלח המועיל צריכים לדעת איך להכניסם, כלומר לבשם רק בקישור ולא לשלקם כמים רותחים, כי המים הרותחים מוציאים מתוכם את חמר המלח והם נשפכים עמו והירק מפסיד את ערכו בתור משפיע מיני המלח החשובים. כל אדם מכיר זאת בשוורת מעם תפוח-אדמה צלוי למעם תפוח אדמה שלוק במים; מה רב ההבדל! השלוק הפסיד את רוב המלח הטבעי. מזה נראה מה רבה התועלת במזון מעורב, כלומר שלא להסתפק במזון הבא מבשר בעלי חיים, כי-אם להרכות באכילת צמחים, שהם נוחים לגוף גם מטעמים אחרים. על ידיהם יספוג הגוף מיני המלח החסרים לו ולא יחסר המזן. האנשים המרכים באכילת בשר יסבלו לרוב מחסור במיני מלח ויחלו ולא ידעו מדוע. האדם החי רק מטאכלי בשר יחסר חמר השיר ועצמותיו תרופפנה. אולם לא תמיד יש להביט במחסור איזה מין מלח בגוף חסרון במזון. לרוב מחסור המלח אינו סבה למחלה, כי אם תוצאתה. ישנן מחלות הגורמות, שלא יוכל הגוף לספוג איזה מין מלח ולהרכיבו כתוכו לתכליתו, אף אם יאכל האדם מזון רב, המכיל את המלח הזה. למשל כנחלה האנגלית של הילדים יחסר שיר כעצמותיהם ולא מפני שאין חמר השיר במזון הילדים, אלא לפי שהפסיד הגוף את הכח להרכיב את

נכתוב תחתיו מצליח, שאינו מתאים כל צרכו. השם בחור הונח במקרא לאיש צעיר רוק כסרם נשא אשה. בהתאם להשם בתולה לנקבה. בזמן הזה, אחרי שהיה מנהג, שכל בחור בישראל צריך ללמוד רק ספרי רבנות גפית ופולפול, בראותנו את השם בחור יצטיר לנו מיד נער מחובשי ביהמ"ד כזה ואין עוד להשתמש בו למובנו האמתי, לכל יטעו. עיכ לכשנו את המושג רוק בשם צעיר, שאינו הולמו ואינו מכמא את אותו המושג כלל והשם היסה בחור היה לבו.

בשם חסיד צינו בכל המקרא וגם עוד בתלמוד איש עושה חסד רב, מתנהג לפנינו משורת הדין עם אנשים. וכמה כרבורים עלינו לכרכר בזמן הזה אם נחפוץ לכמא את המושג הפרימיטיבי הזה, שגם להפראים באפריקה בודאי יש שם מתאים לו היטב. לנו אין שום מלה לצינו, לפי שאם נאמר על איש עושה חסד עם הבריות, כי חסיד הוא, ידמו השומעים, כי נוסע הוא לריה למקום רבו ולובש בגדים ידועים ומתנהג בעניני דת מנהגים ידועים.

צדיק ידוע היטב במקרא, כי הוא איש בעל מדות טובות, המתנהג רק ע"פ החקים, עושה רק צדק ומשפט ונהר מכל עולה וחמס, כמו שכאר הנביא יחזקאל באפריכות. הוא המושג האשכנזי טוגענדהאפט. בזמננו פשט המושג את כגדו ההולמו, כי מושג אחר גולו ממנו והמושג בעל מדות טובות ומעשי צדק לא נתגלגל עדיין בגוף אחר ואין לנו מלה לכמאו. או הנוכל לכנות "צדיק" את האדם הטוב, שאינו נכד לדכי ואינו מקבל פדיונות?

את המלה צדקה כבר באר המחמט היטב ב"המצפה", שמשמה בתנ"ך רק למעשי איש הצדיק הנ"ל והיום אם נאמר על פלוני, שהוא עושה צדקה, ידמו השומעים, שהוא מחלק כסף רב לשנוררים. כמה עלינו לשבר מוחנו עד ישנמצא מלה מתאימה בלשוננו החדשה למעשי צדקה ממש!

כמה כרבורים עלינו לכרכר אם נחפוץ לכמא בעברית החדשה את המושג "עוכר על חקי המדינה", במקרא הוא נקרא רשע וכאשר חרבה מדינתנו ומכל חקי מדינתנו לא נשאר בידנו רק החקים הריטואליים ואת מי שעבר על חקי רומי או פרס לא יכולנו לקרוא רשע, כי לרוב אנום היה, פשט המושג את לכושו ונתגלגל בו מושג אחר. רשע בעברית החדשה הוא העברי, החוטא במצות שבין אדם למקום. אבל למושג הפשוט הפרימיטיבי פערברעכער אין לנו שם מתאים. העתונים העברים יקראו לו פושע, אבל אינו נכון, כי פושע הוא האַכְפֶּרְעֶרְעֶטְעֶר. יש קורא לו חוטא, גם זה אינו נכון, כי החוטא הוא רק הנכשל בחטא קל, לא רק בנגוד לחקי המדינה. למושג פערברעכער אין לנו עוד שם מתאים.

המלה תושב ענינה במקרא ידוע, הוא איש מיושבי הארץ הקדמונים, בנגוד לכובשים החדשים. באשכנזית שמו אוראיינוואהנער. המושג הזה פשט צורתו ולא לבש צורה אחרת וכמלה תושבים משתמשים היום, מתוך עסקהארצות פשוטה, להמושג בעפעל-קערונג ואולם למושג הזה היה בתנ"ך שם אחר: מתום או מתיים, דוק ותמצא.

השם כסיל הורה במקרא על אדם קל הדעת, שאינו רואה את הנולד ועושה מעשים להנאת רגע לרע לו באחריתו. אבל מלמדים, שאינם בקיאים בלשון, תרגמו כסיל "נארי" והפסדנו שם למושג המצוי לייכט-זינג. אולם לאשרינו נתגלגל כמלה אחרת: "קל הדעת". לאושר כזה לא זכו כמה מושגים אחרים, שאין לנו שום כנוי להם, לפי שפשטו: זורתם הקדמונה וכה התגלגל מושג אחר.

ש. מ. ל.

מיני המלח.

באשר ישרף גוף אדם או בהמה, ישאר ממנו תמיד חלק בלתי נשרף, הנקרא אפר, הוא החמר הרומם שבגוף. הגוף החי מורכב לא רק מחמרים אָרגָנים, שהם עיקר כמותו, שהחשובים בהם הסה מיני חלבון-כיצה נושאי החיים, אלא גם ממיני מלח דוממים. ליביג, גדול חכמי החמיה, הראה, כי מיני המלח בגוף המה תמיד היסודות האלה: קאלי, נטרון, שיר, מגנזיה וכרזל

את החוכרות. הוועייה" נחוצה — כי עבודה מהבה לנו כער עמנו וקנינו הרוחנים, בעד ארצנו וישובה בעתיד הקרוב! — אחים, עליכר רובצת אשמת העיכוב. התעוררו ותקנו את המעות!

בשם הועד לפיישעה
משה הוכמן.
לפנות עפ"י הכתבת:

MOSES HOCHMAN, STANISLAU.

אחרונות.

המוזנים בגליציה העירו רגשי המלה והכל קמו לעזרתם והמוזנים בקראקא העירו רגשי כעס והכל קמים להכניע גאון עזם. הנהגת העיר גובה מהם בארבעה כתסיר יותר מהרגיל והם השתמשו במקרה לנצל את העם והרימו מחיר כוס שבר בארבעה הלרים, תחת שנים שהם מוספים. המת העם עליהם מוכנת וצודקה ומתבטאה במחאות ובנזירות משתית שבר. מי יתן וידע העם עכ"פ בזה לעמוד על דעתו וכהגל על עצמם מפני המתנכלים עליהם להעשיר על השבון דלים. הנזיר ינזר העם משתית שבר עד שיכניע ערף החמסנים, להתעות שלא יוכל כל אחד לעשות קנוניא לבזזה והונאה.

בהדרת כבוד אנישה לפני הדר גאון דורנו הרב אבר"ק בפרמיסלאר' גרדיה שמעלקים ולכל ב"ב ברכת מו"מ לחתונת בתו מ' פעשא. מעגדל פריז אסלאוו ביאלי.

הרינו מגישות ברכת מו"מ לרעותנו מ' רבקה לעווי לבואה בכרית הנישואין עם מר הנוך קלוגר. חברות הקורס העברי "שושנה" בקראקא אני מברכה את ידירתי מ' רבקה לעווי לחתונתה. מרים לאזער.

הנני מברך במו"מ את ידי מ' חיים בראנד-שטעטער בכריגל לחתונת בנו מ' אליעזר. יעקב עהרענבערג — זאבנא.

זרנשי לבכי הנני מביע במו"מ לרעי מ' פנחס גרייזמאן לארוסו עם מ' פייגא שפירא ברישא. מנדל לאנדמאן — רישא.

ברגשי אהבה ידנו מברכים במו"מ את הכרינו מ' מנחם שטיין ומ' שמואל איצינגר בכייטש לחתונתם. מו"מ להוריהם. יוחנן רעעה ואלטר איצינגר — בייטש. את רעי הנכבד מ' שלמה גאמטליעב אברך לבנו לארוסו. מו"מ להוריו. שלמה שמידט — לובאטשוב. ברגשי אהבה הרינו מביעים במו"מ לחברנו היקר מ' שלמה גאמטליעב לארוסו. מו"מ להוריו.

האחים וואלצער — לובאטשוב. הרינו מברכים במו"מ את בן יודנו מ' שלמה גאמטליעב לארוסו. האחים גוטליב — לובאטשוב. ברגשי גיל אברך רעי הנכבד מ' שלמה גאמט-ליעב במו"מ לארוסו עם מ' מויבא ב"ן בבאשניא. מו"מ להוריו. אברהם ווינטער — לובאטשוב. מעמק לבי אברך במו"מ את רעי היקר מ' שלמה גאמטליעב לארוסו. אברהם האלפערן — לובאטשוב.

בלב מלא אהבה ואהבה הננו מברחים במו"מ את ירדנו הנעלה מ' נחמן צעלערקרויס לחתונתו מו"מ להוריו. שהורים ושמאלין — קעלן. מפנימיות לבי אביע במו"מ לש"ב מ' יהושע רוזנר לארוסו עם ש"ס מ' צירל זידמאן בזאלעשטישק מו"מ להוריהם.

נחמן בן צבי זידמאן — מדניפול. מעמק לבנו נכרך את ש"ב מ' יהושע רוזנר ואת כלתו מ' צירל זידמאן לארוסו. מו"מ להוריהם. מלכה ושמעון זידמאן.

מעמק לבנו הננו מברכים במו"מ את רענו מ' נתן קערץ פה לארוסו. חיים קאפנער, מנחם שניצער, מ' שפערלינג — גארליין.

מברכים אנהי את אחותנו מ' פרומעט לארוסו עם מ' שמואל דאמב בליסקא. מו"מ לאמנו היקרה. שמעון פישער ואשתו.

לעזען זיא דיעס זאפארט!

דיא ערשטען אנצייכען שווערער ערקראנקונגען זינד שמערצען אונד בעשווערדען אין דען מוסקעלן אונד נערווען. דיא נאטור האט דען מענשען מיט פיינען נערווען אויסגעשטאלמען, דאמיט ער בעפעהיגט איזט, צוא דענקען, צוא עמפפינדען אונד צוא געניע-סען. דיא נאטור האט אבער נישט געוואללט, דאסס דיא נערווען דעם מענשען שמערצען בעריימען זאלען. יעדער שמערץ, יעדע אונפאססליכקייט איזט דאס זיכערסטע אנצייכען פיר דראהענדע געפאהר. נישט עטווא, דאסס גלייך יעדע קראנקייט טאדליך ווירקען מיססטע, אבער יעדע קראנקייט קאנן דורך פערנאכלאסיגונג צו דויערנדעם שווערען ליידען אָדער קוואלפאללעם טאָדען פֿיהרען.

אינע דער גרעסטען ענטדעקונגען, דיא אין לעמבערג צייט געמאכט וואורדען, בעשטעהט אין איינער גאנץ איינפאכען מעטהאָדע צור קרעפטיגונג דער נערווען אונד אויפפרישונג דעם בלוטעם, דיא דען קערפער ווידערשטאנדספֿעהיג געגען יעדע קראנק-הייט טאכט. איינע מעטהאָדע, דיא גאנץ איינפאך אנצואווענדען איזט. עם ווירד קיינע מעדיצין, קיינע זאלבע, קיינע איינרייכונג, קיינ אפפאראט אָדער זא-גענאנטטע הייליגמאסטיק געברויכט, זאָנדערן עם איזט איינע גאנץ איינפאכע, דער נאטור אכגעלוישטע זאכע, אָרצטע אונד פראָפעססאָרען האבען זיך לאָבענד דא-ריבער געאייסערט אונד פֿערווענדען דיעזע מעטהאָדע שאַן צום וואָהלע דער מענשהייט. איך בין דער מיי-נונג, דאסס דיעזע מעטהאָדע איינע גראָסע בעדיי-טונג פֿיר דיא מענשהייט האט. לעזען זיא איינע דער פֿיעלען אנערקעננונגען, וועלכע טאָגליך ביי דעם ער-פֿינדער איינגעהען:

זעהר געהערטער הערר!

איך קאנן עם גיט איבערס הערין בריינגען, דיא פֿריידיגע מיטטהיילונג צו אונטערלאסען, וועלכע, וויא איך גלויבע, אויך זיא אנגענעהם בערוהרען ווירד. וויא איך שאַן אין מיינעם ערשטען שרייבען ערוואָהנטע, ווארען פֿאָן דען אָרצטען מיינע טאגע בערייטס געצאָהלט. איך ליטט אן בלוטשפוקקען, שרעקליכער נערוואָזיטעט,

גייראסטעניע אונד שלעכטער פֿעדריאונג דער שפייזען אונד דא זאה איך איין, דאסס עם מיט מיר צו ענדע געהען ווערדע. איך גינג צו מעהרערען אָרצטען, אום מיין לעבען צו רעטמען, אבער אומזאנסט. אלס איך אין דען צייטונגען בעריכטע לאס, וויא נישט איהרע מעטהאָדע אויף דען מענשליכען אָרגאניזמוס ווירקט ווענדעטע איך מיך אן זיא מיט דער ביטטע, דאסס זיא מיר נאָהערע מיטטהיילונגען צוגעהען לאסען מאַכטען. איך בעפֿאלגע איהרע אנווייזונג מיט גוטעם ערפֿאלגע אונד ווערדע דיעזע ווייטער פֿאָרשטעצען. שאַן נאך אייניגען טאגען האָרטע איך אויף בלוט צו שפוקקען, קאָננטע עססען אונד פֿיהלעט מיך יעדען טאג בעססער. איך בערויערע נור, דאסס איך מיך נישט פֿאָרער פֿאָטאָגראפֿירען ליעם, וויא איך דאמאלס אויסזאה, אלס מיינע טאגע בערייטס געצאָהלט ווארען, אונד וויא איך הייטע אויסזעהע. איך עמפֿעהלע מיך איהנען בעסטענס אונד ווינשע, דאסס זיא דיעזעם שריי-בען מיט מיינעם פֿאללען נאמען צור פֿערעפענטליכונג בריינגען. האַכאכטונגספֿאלל פֿריאָר דראַניצעוויאָ.

דיעזע ציילען זינד דעם ערפֿינדער פֿאָן דיעזעם אנגעזעהענען גייסטליכען הערין אונאויפֿגעפֿאָרדערט אונד פֿרייווילליג צוגעגאנגען, אָבגלייך ער דען שריי-בער נייע געקאנט אָדער געזעהען האט.

דער ערפֿינדער האט איין בוך אין איינפאכער, לייכט פֿאססליכער ווייזע געשריבען, וועלכעס פֿאָר-לייבליג, אום דיא מעטהאָדע איינצופֿיהרען, פֿעלליג גראַטיס פֿערוואַנדט ווירד.

ווען זיא דיעזע מעטהאָדע איינע צייטלאנג בעפֿאלגען, ווערדען זיא געזונד אונד קרעפֿטיג ווערדען, געזונדע נערווען אונד פֿרישעם בלוט האבען. ווען זיא דיעזע מעטהאָדע אללע יאהרע איינע צייטלאנג בע-פֿאלגען, ווערדען זיא זיך קערפערליך אונד גייסטיג ערהאלטען.

לאססען זיא זיך דאס זעהר אינטערעסאנטע אונד לעהררייכע בוך זאפֿארט זענדען, עהע דיא גרא-טיסקועמפֿלארע פֿערגריפֿען זינד. שרייבען זיא איינע פֿאָטקארטע, אבער ביטטע נאמע אונד אדרעססע רעכט דייטליך, אין אכטה. נר. 502 מאכאקאססע 29.

שרייבען זיא גלייך דאנאך

יצא לאור תולדות תנאים ואמוראים

אלף ושלש מאות עמודים גדולים, יביל בקרבו קורות ימי חי רבותינו הנזכרים בש"ס בבלי, ובל המפרשים מן שמעון הצדיק עד סוף רבנן סבוראי, דברי ימי חייהם, ושמתם, אבותיהם וביבי, סדר למודם, רבותיהם, חכריהם ותלמידיהם ותקנותיהם וכל המאורעות והקורות בימי חייהם מסודר ע"פ א"ב עם באורים והגהות וגרסאות יקרות. — מחיר בל השלשה חלקים כאנגליא 10 6 (מכורך 13 6, רגל מכורך 20/- באשכנו 12 מארק (מכורך 15 מארק) בצרפת, הולאנד, אוסטריא, אונגארן, רומניא 14 פראנק או כתרים באמריקא קאנאדא 3 דאלאר. נאכנאמע אין כאנגליא גם יצא לאור הספר המפורסם **אגרת רבינו שרירא גאון** עם כאור יקר בשם **פתשגן הכתב**, מחולק בפעם הראשונה לשלשה חלקים ופרקים. מחיר הספר כאנגליא 2|6 (רגל מכורך 5 שילינג), 2.50 מארק, 1 רויב 3 כתרים הכל עם המשלח. מאת הרחי"ר **אהרן הימן** בעל המחבר ספר בית ועד להכמ"ס. מחיר הספר בית ועד להכמ"ס 4, 5 מארק, 6 פראנק, 2 רויב 1/4 דאלאר. למוכרי ספרים הקונים לפחות 10 עקסעמפ. ינתן ראכאט. — אדרעסע להמחבר Rabbi ARON HYMAN, 3a Tenter street, North, London E. England. למחברים אל ישלחו את ספריהם כהליפין, אלא ישלחו כרמים כפול ויקבלו תשובה.

האטעל ציפפער, לעמבערג HOTEL ZIPPER LEMBERG

vormals Hotel u. Restauration **MAJER KATZ, Rajfana 9.** Telefon Nr. 889.

האכסניא ובית המרזח של ה' מאיר האטי ז"ל בלבוב, ברחוב רייטאנא 9

הנודעים זה 40 שנה בכל תפוצות ישראל, מתנהלים גם עתה תחת אותה ההנהלה עצמה של השנים הקודמות, בירתון הכשר אף לההרזי מן המהרדין; ועוד יתרה נעשה, כי כל החדרים תקנו מחירם ונערכו בטוב טעם ודעת ובנקיזן עצום מתאימים לצרכי החיים, במאור אלקטרי, גם כחדרים מיוחדים לרחצה וכלל הקומפורט הדרוש לרוח העת, ונחת שלהני מלא דשן, גם סניף מיוחד למאכלי הלכ נערך על ידי ברהוב סטאניסלאוו 4 מול האכסניה שלי במאכלים ערכים לחיד, למען השביע רצון את כל הרווישים לשכני

אבי הורש ציפפער.

